

Odgojitelj kao poticatelj dječje jezične kreativnosti

Ilić, Anja

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:121804>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-22**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Anja Ilić

ODGOJITELJ KAO POTICATELJ DJEČJE JEZIČNE
KREATIVNOSTI

Diplomski rad

Zagreb, rujan 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Zagreb)

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Anja Ilić

Tema diplomskog rada: Odgojitelj kao poticatelj dječje jezične kreativnosti

Mentor: doc. dr. sc. Jelena Vignjević

Zagreb, rujan 2022.

Sadržaj

Sažetak	1
Summary	2
1. UVOD	3
2. DJEČJI JEZIČNI RAZVOJ	6
2.1. Teorije o usvajanju jezika i istraživanja dječjeg jezika	6
2.2. Govorno-jezični razvoj djece predškolske dobi	8
2.3. Usvajanje riječi i njihova značenja	10
3. DIJETE I KREATIVNOST	13
3.1. Kreativnost	13
3.2. Dječja jezična kreativnost – dječje novotvorbe	15
3.3. Vrtić kao mjesto poticanja kreativnosti	18
3.4. Odgojitelj kao govorni uzor i poticatelj dječje jezične kreativnosti i stvaralaštva	21
3.5. Uloga prostorno-materijalnog okruženja u poticanju dječjeg govornog razvoja	25
4. PRIKAZ ISTRAŽIVANJA – ISTRAŽIVANJE ULOGE ODGOJITELJA KAO POTICATELJA DJEČJE JEZIČNE KREATIVNOSTI	28
4.1. Problem istraživanja	28
4.2. Cilj istraživanja	28
4.3. Hipoteze istraživanja	28
4.4. Metode rada	29
4.4.1. Uzorak sudionika	29
4.4.2. Mjerni instrument	31
4.4.3. Postupak ispitivanja	32
4.5. Rezultati istraživanja	32
4.6. Rasprava	60
5. ZAKLJUČAK	62
6. LITERATURA	63
7. PRILOZI	66
POPIS TABLICA	71
POPIS SLIKA	72
Izjava o samostalnoj izradi rada	73

Sažetak

Proces govorno-jezičnog razvoja vrlo je složen proces koji se kod sve djece odvija na predvidiv te sličan, ali ne i jednak način. Obzirom da govor djece tijekom ranog razdoblja usvajanja i učenja jezika napreduje začuđujuće velikom brzinom, redovito se može uočiti i jedno od njegovih značajnijih obilježja, a to je kreativnost. Djeca su po svojoj prirodi kreativna, pa tako i sklona različitim formama kreativnog izražavanja koje mogu iskazivati putem glazbe, pokreta, likovnošću, igrama različitim materijalom, govorom i sl. No, koliko će djeca tu značajku zadržati, a koliko izgubiti, u velikoj mjeri ovisi o odraslima koji se djecom bave. U današnje vrijeme djeca provode veći dio dana s odgojiteljima u odgojno-obrazovnoj ustanovi, koja ima neprocjenjivu i važnu ulogu u djetetovom životu, a zasniva se na načelu koje je ukorijenjeno u svaki element odgojno-obrazovnog rada, a to je prvenstveno cjeloviti razvoj djeteta. Poticanjem razvoja djeteta na svim razvojnim područjima, od izuzetne je važnosti da im odgojitelji budu i dobar govorni uzor, ali i zagovaratelji i poticatelji na učenje kroz igru gdje će kreativnost pojedinog djeteta najbolje izaći na vidjelo.

Rad donosi prikaz teorijskog pregleda i tijeka istraživanja dječjeg jezičnog razvoja. Poseban osvrt stavljen je i na razvoj dječjega govora od rođenja do polaska u osnovnu školu. U poglavlju *Dijete i kreativnost*, iznosi se pregled pojave kreativnosti kao takve, njezinog prepoznavanja i poticanja. Opisani su dječji postupci kreativnog i maštovitog izražavanja kroz jezičnu djelatnost kojima nastaju spontane dječje novotvorbe te njihova pojavnost. Segmenti kojima je opisan tijek govorno-jezičnog razvoja djece u vrtiću i njegovo poticanje, jesu: prostorno-materijalni kontekst i jezično djelovanje odgojitelja kao govornog uzora. U prikazu istraživanja detaljno se prikazuje način, metode, uzorak istraživanja te rezultati dobiveni provedenim istraživanjem. Cilj istraživanja bio je ispitati mišljenje odgojitelja, svjesnosti njihove uloge kao govornog uzora, načine njihova poticanja dječje jezične kreativnosti, ali i procjenu osobnog slaganja u prepoznavanju važnosti njihove uloge kao govornog uzora, prilika koje nude djeci, metoda kojima se koriste i samog načina rada. Istraživanje je pokazalo kako se 97,2% odgojitelja smatra govornim uzorom djeci. Najčešća metoda i aktivnost koju koriste u radu jesu malešnice, tapšalice i brojalice, dok je najčešće korišteno pomoćno sredstvo i materijal kojim se koriste slikovnica. Dobiveni rezultati pokazuju kako odgojiteljsko prepoznavanje važnosti u poticanju dječje jezične kreativnosti ne ovisi o godinama radnog staža, najvišem završenom stupnju obrazovanja i dobnoj skupini djece u kojoj rade.

Ključne riječi: leksička kreativnost, razvoj govora, utjecaj odgojitelja

Summary

The process of speech and language development is highly complex and it is unfolding similarly, but not identically with each child. Considering high speed in development during early stages of comprehending and learning, creativity, as it's important characteristic is regularly noticeable. Creative by their nature, children are prone to expressing in different forms of creativity so they state it using music, movement, arts, playing games, using speech, etc. However, maintaining this characteristic rather than losing it, depends mostly on adults around them. Nowadays children spend a greater part of the day with their preschool teacher in kindergarten, which plays vital and priceless role in their lives. Kindergartens are organized on the principle imbedded in all their elements-complete development of the child. Encouraging child's growth on all the areas of development implies it is crucial that preschool teacher set good speech example but also induce and promote learning through play where the creativity can easily be presented.

The paper presents theories review and the course of the research on the children's language development. Review of the child's development from birth to school presents, includes and explains well as mechanisms of acquiring the vocabulary. Following part, child and creativity presents the review of creativity itself, recognition and encouragement of it. Provides the reader with children's actions in creative and imaginative expressions throughout language activities which produce spontaneous innovations as well as their incidence. The elements which describe the course in children's speech and language development are context of space and materials and language acts presented by teacher as the speech role model. Research presentation shows ways, methods, sample and processed statistical data of the research in detail. Goal of the research was to examine preschool teacher's opinions, their awareness of their being a role model for speech and the methods and actions they apply in order to encourage child's creativity. Further, they were asked to assess their personal recognition of the importance in being a role model, occasions they provide for children, methods they use in working with children as well as the way they implement all of the above. According to research results, 97,2% of preschool teachers consider themselves as a speech role model. Most frequent methods and mostly used activities are nursery rhymes, fingerplays and counting rhymes. Picture story book is the most frequently used as educating material. Results given are demonstrating how the importance of encouraging language creativity does not

depend on years of employment, level of their education or the age group in which they are working.

Key words: influence of educators, lexical creativity, speech development

1. UVOD

Sam proces usvajanja jezika započinje i prije negoli dijete krene izgovarati svoju prvu riječ, i to u trenutku kada novorođenče i majka uspostave obostranu vezu koja predstavlja osnovu za komunikaciju sa svijetom iz koje će izrasti sposobnost djeteta da usvoji glasovni i gramatički sustav jezika, da usvoji znanje o svijetu koji ga okružuje, i da ono, kao dio tog istog svijeta, samostalno ostvaruje svoje želje i potrebe. Štoviše, sazrijevanje mozga samo po sebi nije dovoljno za stvaranje i produciranje govora, već su za to potrebna mnogobrojna jezična iskustva stečena u suživotu s drugim ljudima. Upravo je prvih šest godina djetetova života (rano i predškolsko razdoblje) razdoblje najintenzivnijega učenja i doba u kojem dijete ovlada najvažnijom vještinom koju će ikada naučiti, a to je sposobnost da se služi jezikom. Proces ovladavanja jezikom smatra se složenim, ali i zapanjujućim procesom, u kojem i dijete i odrasle osobe (roditelji, odgojitelj, učitelj) imaju vrlo važne, međusobno isprepletene uloge, a njihovo aktivno sudjelovanje u cijelom procesu obogaćuje djetetove jezične sposobnosti (prema Apel i Masterson, 2004). Kako bi ovladalo jezikom djetetu je potrebno pružiti poticajnu okolinu i dobre govorne uzore već od ranog djetinjstva, koje se ujedno smatra i osjetljivim i povoljnim periodom za razvoj govora. U tom periodu najviše dolazi do izražaja i jedno od obilježja govora, a to je njegova kreativnost, pa u dječjem govoru nastaju spontane novotvorbe, tzv. neologizmi. Javljaju se najčešće zbog nadopune nedovoljnog poznavanja jezika i izraz su jezične kreativnosti koju djeca žele iskazati, a odraz su tek jedne razvojne faze u ranom usvajanju jezika.

Upisom djeteta u predškolsku ustanovu, odgojitelji postaju oni koji, uz roditelje, provode većinu vremena s djecom, a time dobivaju i veliku ulogu u djetetovu životu – sudjeluju u njegovu razvoj govora kao govorni uzor kojeg dijete slijedi. Kod djeteta je važno poticati želju za istraživanjem i znatiželju, dati mu podršku, omogućiti dobre govorne uzore, pružiti kvalitetne sadržaje, prostor za govor, mjesta tišine, prilike za razgovor, zajednička druženja, čitanje i slušanje priča, igranje pokretnih igara, a ponajviše pozornost i strpljivo slušanje (prema Peti-Stantić i Velički, 2008). Poznato je da djeca uče po modelu promatrajući svoje uzore, stoga odgojitelji kao izvori i modeli, kako jezičnog tako i ostalih aspekata dječjeg razvoja, trebaju pružati podršku svakom učenju i razvoju djeteta. Žele li potaknuti djetetovo kreativno izražavanje, trebali bi dijete usmjeriti na istraživanje različitih zanimljivih materijala i njihovo samostalno korištenje, cijeniti djetetovu kreativnost samu po sebi, oblikovati okruženje tako da bude stimulirajuće, ugodno, zanimljivo i opušteno, poticati svaku djetetovu inicijativu u

području stvaralaštva, poticati ga na promišljanje o novim perspektivama i mogućnostima izražavanja i sl. (prema Slunjski, 2013). Jedna od najboljih opcija za učenje i razvoj kreativnosti kod djece predškolske dobi jest ta da ih odgojitelj potiče kroz igru i zabavu. Tako postoji niz igara putem kojih zajedno s djecom odgojitelji mogu smišljati neke nove sadržaje – riječi, rečenice, pjesmice, priče... te im pomoći da postanu kreativni. Upravo je odlika kreativnog djeteta neustrašivost u pokušajima da samo stvori nov sadržaj, ali i zabava koju mu njegovo mijenjanje i izmišljanje stvara. Jedna od najvažnijih uloga odgojitelja jest trud i pokušaji da traži rješenja i nove načine za razvoj kreativnosti, da odabere, ponudi i prilagodi sadržaje koji će biti u skladu sa interesima i mogućnostima shvaćanja svakog pojedinog djeteta (Čudina-Obradović, Bilopavlović, Ladika i Šušković Stipanović, 1990).

Dakle, temeljna uloga odgojitelja trebala bi biti poticanje djetetova jezičnoga izražavanja i jezične kreativnosti. Ispravno stimuliranje djetetova razvoja u svakoj fazi, kao i poticanje na stvaranje novih sadržaja omogućuje djeci razvoj komunikacijskih sposobnosti pri usvajanju jezika.

2. DJEČJI JEZIČNI RAZVOJ

2.1. Teorije o usvajanju jezika i istraživanja dječjeg jezika

Zaokupljenost istraživača diljem svijeta izazvalo je pitanje dječjeg usvajanja jezika, stoga postoji niz teorijskih rasprava i istraživanja razvoja jezika. Svaka od njih nosi pristup i objašnjenje koji su djelomice ispravni i mogu se prihvatiti, no niti jedna nije riješila pitanje u potpunosti.

Komunikacija govorom karakteristična je za sve ljude, a sama svrha uporabe jezika i njegovog usvajanja jest upravo ostvarenje procesa komunikacije, tj. sporazumijevanje među ljudima (prema Pavličević-Franić, 2005). Od davnina ljudi pokušavaju dati odgovore na pitanja o tome postoji li odvojen sustav u mozgu koji ima svrhu kreiranja govora ili je pak govor rezultat općih kognitivnih sposobnosti te događa li se sam taj proces kod sve djece podjednako ili je rezultat individualnih ili kulturalnih razlika (prema Berk, 2015). Proces aktivnog istraživanja jezika traje i danas, a začeci usvajanja jezika sežu u daleku prošlost. Već u doba antičke Grčke javljaju se nedoumice o jeziku i njegovu porijeklu. Temeljna dvojba bila je: je li ovladavanje jezikom određeno biološkim elementima ili je ono rezultat okolinskih elemenata koji su izvan čovjeka. Vjerovanju da se jezik, kao prirodan i instinktivan, pojavljuje tijekom biološkog sazrijevanja, suprotstavlja se vjerovanje aristotelovaca koji su smatrali da je jezik izmišljen sustav kojega svaka iduća generacija mora iznova učiti (prema Vasta, Haith i Miller, 1998).

Zaslugom Charlesa Darwina dijete postaje središtem istraživanja, a njegovi dnevnicu o jezičnom razvoju svoga sina i praćenju tog procesa, doveli su ga do naziva prvog pravog istraživača dječjeg jezika. Dug period promatranja i vođenja dnevnika, opisa raznih obilježja i elemenata jezika, može se povezati sa suvremenim proučavanjem jezičnoga razvoja, a time je pokrenut i trend dnevničkih studija. Kao osnovno obilježje dnevnika, smatralo se opažanje i bilježenje određenih pojava, primjerice: prva riječ, rečenica i sl., a prvi promatrači i pisci dnevnika bili su roditelji, kao najbolji poznavatelji svoje djece. Prvo razdoblje istraživanja dječjeg jezika trajalo je od 1877. do 1926. godine, točnije od prvih objavljenih članaka o dječjem razvoju jezika do pojave biheviorizma. U drugome razdoblju koje traje od 1926. do 1959. godine započinje pristup novim metodama, a cilj im je bio odrediti norme urednoga razvoja prateći velike uzorke djece. Više se nije pratila samo pojavnost određenog jezičnog

elementa, već uvjeti u kojima se pojavljuje, kao i njegova učestalost. Nedostatak takvih istraživanja bio je zanemarenost razvoja gramatike i sintakse, a mišljenje bihevorista jest da su djeca samo oponašatelji tuđega govora. Potkraj drugog razdoblja Skinner (1957.) objavljuje knjigu *Verbalno ponašanje* u kojoj objašnjava da je jezično ponašanje produkt oblikovanja odraslih tako što isprave dijete kad kaže nešto pogrešno, a nagrade kad kaže točno, a pritom najvažniju ulogu ima oponašanje (prema Kuvač, Palmović, 2007). Krajem pedesetih godina započinje treće, ujedno i posljednje razdoblje – izazov Skinnerovu stajalištu uputio je Noam Chomsky koji tvrdi da se jezik ne može naučiti imitiranjem, a jezik odraslih u ulozu djetetovog jezičnog ulaza, pun je nedorečenosti i pogrešaka. Uz potporu drugih psiholingvista, Chomsky, smatra da usvajanje jezika kao takvo mora imati jaku biološku osnovu budući da ga mala djeca usvajaju vrlo brzo i jednostavno, a pritom su njihove kognitivne sposobnosti još poprilično nerazvijene (prema Vasta, Haith i Miller, 1998). Prema Chomskom, gotovo sva djeca do pete godine života trebaju ovladati osnovnim strukturama jezika, unatoč postojanju razlika u inteligenciji i okolini koja ih okružuje (prema Prebeg-Vilke, 1991). Tvrdi da je za usvajanje jezika potrebno sredstvo pod nazivom LAD- *Language acquisition device*, koje funkcionira tako da kad dijete čuje govor (pravilan ili nepravilan), razvija transformacijsku gramatiku koja prevodi površinsku strukturu jezika (pravila slaganja riječi i fraza) u duboku strukturu (urođena pravila), koju dijete može razumjeti.

Novo svjetlo na razumijevanje razvoja dječjega jezika dali su kognitivni teoretičari, koji tvrde da čak i vrlo mala djeca imaju znanje o svijetu i da ga koriste kako bi im pomoglo da svladaju jezik (Vasta, Haith i Miller, 1998). Prema Prebeg-Vilke (1991), osnovna Piagetova misao jest da je jezični razvoj djeteta ograničen spoznajnim razvojem te prema tome postoje područja jezika koja dijete savladava tek nakon što dosegne određenu razinu kognitivnog razvoja. Ispreplitanjem kognitivnog i socijalnog razvoja kod djece dolazi do egocentričnog govora, usmjerenog prema samom djetetu. Takav naziv proizlazi iz shvaćanja da su stavovi i mišljenje drugih ljudi jednaki djetetovom. Postoje tri vrste govora: ponavljanje riječi i slogova koji nemaju nikakvu društvenu funkciju, monolozi u kojima dijete govori samome sebi i kolektivni monolozi u kojima drugo lice služi kao poticaj za govor djeteta, ali od njega se ne očekuje razumijevanje govora. Njegova zaključna misao jest ta da se jezik razvija uz uvjete spoznajnog razvoja te da faze obilježene razinom djetetova mišljenja nužno slijede jedna drugu. Nadovezujući se na Piagetovu teoriju, psiholog Lav Vygotsky iznosi svoje objašnjenje o postojanju egocentričnoga govora, kao prijelaznog oblika od vanjskoga govora prema unutrašnjem, tj. prema mislima. To bi značilo da dijete prima verbalnu informaciju, ponavlja je

šaptom i tako usvaja te ju kasnije upotrebljava u smislenoj komunikaciji (Prebeg-Vilke, 1991). Vygotsky govor smatra prvenstveno alatom za priopćavanje, društveno povezivanje i djelovanje i odraslih i djeteta na okolinu. Stavlja naglasak na jezik kao sredstvo pomoću kojeg djeca djeluju u vanjskom svijetu, planiraju buduće radnje i pripremaju korake kako bi riješili neki problem. Još je jedan teorijski koncept – funkcionalizam – dao značajan doprinos razumijevanju dječjega ovladavanja jezikom. Funkcionalisti drže da je primarna motivacija djeteta za usvajanje jezika želja za komuniciranjem i mogućnošću da ga drugi razumiju. Predstavnik teorije jest Jerome Bruner, koji smatra da izvor usvajanja jezika leži u socijalnoj okolini djeteta (prema Vasta, Haith i Miller, 1998). Prema Bruneru, postoji pretpostavljeni proces kojim roditelji pružaju pomoć djetetu u usvajanju jezika, a naziva se sustav jezične podrške (SUJP), a njegova funkcija je pomoći djeci da iz govora usvoje značenja i gramatička pravila. Smatra da mala djeca uče jezik kroz strukturirane aktivnosti i igre koje djeca obično izmjenjuju s majkama (zajedničko listanje slikovnica, pjevanje pjesmica, igre imenovanja i dr.). Takav pristup omogućuje djeci da nauče specifične elemente jezika.

Proučavanja i istraživanja razvoja govora intenzivno su započela već od davnina, a nesmanjenim intenzitetom nastavljaju se i danas, otvarajući nove teorijske rasprave i osvjetljujući sve više i više razumijevanje složenog procesa ovladavanja jezikom. Razvojem niza različitih teorija i pristupa, kao i pokušaja objašnjenja djetetova ovladavanja govorom, dolazi do niza ideja, od toga da je društvena sredina u kojoj se dijete razvija najvažniji čimbenik dječjeg jezičnog razvoja, do toga da je ona sporedna i da velik utjecaj ima genetsko nasljeđe. U današnje vrijeme, suvremeni pristupi istraživanju jezika slijede tri tradicije, i to biološki model, kognitivističke pristupe i okolinski utjecaji (Vasta, Haith i Miller, 1998).

2.2. Govorno-jezični razvoj djece predškolske dobi

Može se kazati kako usvajanje jezika kao proces započinje prije nego li dijete izgovori svoju prvu riječ, a traje već od vremena provedenog u majčinoj utrobi. Prema Largo (2013), djeca se rađaju s velikim jezičnim potencijalom koji im već u prvim godinama života omogućuje impresivna postignuća. Mozak kao takav, nije dovoljan za stvaranje i produciranje govora, već su za to potrebna i opširna jezična iskustva stečena u suživotu s drugim ljudima. Apel i Masterson (2004) navode kako iz perspektive govorno-jezičnog razvoja, rano djetinjstvo smatraju prozorom svih mogućnosti, a djetetov mozak nazivaju „vrčem“ spremnim za učenje

bogatstva jezika i komunikacije. Prema tome, na pitanje kada je najosjetljivije razdoblje za razvoj govora, razvojna psihologija daje odgovor kako je to upravo period do puberteta. Ta osjetljivost povezana je sa sazrijevanjem živčanog sustava i posebno strukturalnim promjenama u mozgu te je od iznimne važnosti da je dijete u tom periodu izloženo primjerenom socijalnoj stimulaciji kako bi došlo do korištenja njegovih urođenih sposobnosti i razvoja govora (Starc, Čudina-Obradović, Pleša, Profaca i Letica, 2004). Posokhova (2008) kao najpovoljnije razdoblje razvoja i najvećih mogućnosti, posebice u području govora, navodi razdoblje ranog djetinjstva. Da bi mozak rastao i razvijao bogatstvo neuronskih veza, potrebni su uvjeti poticajnog okruženja, a ulogu u njihovom najlakšem i najuspješnijem stvaranju imaju ponajprije roditelji jer upravo oni najbolje poznaju svoje dijete.

Kada se govori o govorno-jezičnome razvoju, trebalo bi znati da većina djece slijedi sličan put jezičnog razvoja, ali i to da se jezične vještine mogu pojavljivati u određenim rasponima. Autorice Apel i Masterson (2004) ističu kako je jezična raznolikost u procesu usvajanja pod utjecajem dječjih stilova, temperamenta i osobnosti. Također, govor je usko povezan i sa intelektom, percepcijom, pažnjom i memorijom, pri čemu dolazi do izražaja bitnost cjelovitog stimuliranja djetetova razvoja (prema Posokhova, 2008).

Kad je riječ o jeziku, proces razvoja možemo podijeliti u dva osnovna dijela:

- Predjezična (predlingvistička ili predverbalna) faza-od rođenja do kraja prve godine
- Jezična (lingvistička ili verbalna) faza-od prve riječi sa značenjem/ rečenice do automatizacije govora i dalje

Posokhova (2008) ističe kako je upravo uredan razvoj predverbalne komunikacije, od samoga rođenja do pojave prve smislene riječi, od iznimnog značenja i važan preduvjet za kasniji govorno-jezični razvoj djeteta. Iako djeca svoju prvu riječ ne izgovore sve do oko prve godine života, govorni razvoj djece započinje već u intrauterinoj fazi jer se slušni organi u potpunosti formiraju u razdoblju od 36. do 40. tjedna. Takva pretporođajna iskustva od iznimne su važnosti jer svako dijete različito reagira na zvučne podražaje poput šumova, zvukova, ljudskih glasova- neki ih smiruju, a neki potiču na učestale kretnje i povećanje frekvencije srca, dok glas majke prepoznaju još u utrobi. Prema Largo (2013) već u prvim satima života novorođenčad pokazuje zanimanje za ljudski glas poprimajući pažljiv izraz lica, okrećući pogled i lice prema izvoru zvuka te pokušajima da proizvedu kakav zvuk. Tada ga najviše zanimaju boja, intonacija i izgovor majčinog glasa, dok mu je sadržaj riječi nije bitan. Prije pojave prvih riječi, djeca proizvode razne glasove. U prvoj djetetovoj godini, možemo razlikovati nekoliko faza razvoja

predverbalne komunikacije. U prva dva mjeseca svi zvukovi koje dijete proizvede spontani su i odraz su njegovog fiziološkog i emocionalnog stanja. To je faza fiziološkog krika i refleksnog glasanja, a važna je za cjelokupni govorni razvoj jer mozak postupno uči kontrolirati izgovor glasova i slušanje. Također, proizvodnjom krika ili plača, dijete šalje signale majci te se time uspostavlja rana emotivna komunikacija koja je jedan od najvažnijih preduvjeta za zdrav govorni i opći razvoj djeteta. Drugu fazu (8 – 20 tjedana) karakteriziraju jednosložni vokalni zvukovi – gukanje i pojava smijeha. Važnost druge faze razvoja govora obuhvaća prijelaz od refleksnog spontanog glasanja ka pravom komunikativnom glasanju. Javlja se aktivnije gukanje u prisutnosti odraslih osoba, kao i počeci oponašanja i aktivno smijanje kao reakcija na emotivnu komunikaciju sa odraslima. Treća faza (16 – 30 tjedana) praćena je pojavom glasovnih igara i brbljanjem te se postupno pojavljuje početno slogovno glasanje. Ta faza značajno pridonosi govornom razvoju, jer se tada stječe spoj odvojenih glasova u glasovne sekvence na temelju kojih se onda gradi govor. Četvrta, ujedno i posljednja faza (25 – 50 tjedana) prepoznatljiva je po aktivnom slogovnom brbljanju. Dijete spaja i kontrolirano ponavlja nekoliko jednakih slogova (*ba-ba, ma-ma*), a brbljanje je socijalno, što znači da aktivno brblja u igri s odraslima i njime pokušava privući pozornost odraslih (Posokhova, 2008).

Pojavom djetetove prve smislene riječi započinje verbalna faza govora. Time se poklapa usvajanje prvih jezičnih elemenata- intonacije i ritma materinskog govora sa pojavom prvih riječi. Nakon pojave prvih riječi, predverbalni oblici ne nestaju odmah, već se zadržavaju još neko vrijeme kroz slogovanje i uporabu gesti. Od trenutka pojave prvih smislenih riječi, gdje dijete iznosi svoj odnos prema nekom drugom biću, predmetu ili situaciji iz okoline, razvoj govora može se pratiti brojem riječi kojima se dijete koristi (prema Posokhova, 2008).

2.3. Usvajanje riječi i njihova značenja

Prema Pavličević-Franić (2005), jezik je sustav znakova kojeg treba usvajati, učiti i poučavati u svoj njegovoj sveobuhvatnosti, a uči se komunikacijom, odnosno poticanjem i usvajanjem jezičnih djelatnosti. „Djeca usvajaju jezik u interakciji s članovima obitelji i okolinom; ona koja više vokalno komuniciraju i koju odrasli više potiču na jezične aktivnosti, pokazuju višu razinu jezične razvijenosti.“ (Šego, 2009, 122). Zato je od iznimne važnosti da dijete bude izloženo jeziku od najranije dobi, jer kada djeca jednom progovore, njihova se uporaba jezika povećava velikom brzinom. Vasta, Haith i Miller (1998) ističu kako u djetetovoj

drugo godini započinje usvajanje riječi i njihova značenja. Prve riječi su one kojima dijete imenuje poznate i važne mu stvari, kao što su hrana, igračke i članovi obitelji. Predložak koji se pritom javlja je taj da djeca razumiju mnogo više nego što uobičajeno govore. Stoga se može govoriti o postojanju dva rječnika koja ima svaka osoba, a to su pasivan i aktivan rječnik. Pasivan rječnik podrazumijeva riječi koje dijete zna, ali ih ne upotrebljava u svome govoru, dok aktivan rječnik obuhvaća broj riječi koje dijete stvarno upotrebljava u svom govoru i razumije njihovo potpuno značenje (Posokhova, 2008). Benedict (1979, prema Vasta i sur., 1998) ističe kako do 18. mjeseca većina djece posjeduje rječnik od oko 50 riječi koje mogu izgovoriti i 100 koje razumiju, a učenje novih riječi nastavlja se i dalje. Kako dijete raste, broj usvojenih riječi kroz mjesec raste, a naročito nakon druge godine života (Tablica 1).

Tablica 1. Rast fonda riječi u djece do četvrte godine života (Büller; prema Posokhova, 2008, str. 21)

Dob	Najmanji broj riječi	Najveći broj riječi
12-14 mjeseci	3	58
15-17 mjeseci	4	232
18-20 mjeseci	44	383
21-23 mjeseca	67	707
27-30 mjeseci	171	1509
3-4 godine	598	2346

Nakon navršenih 20. mjeseci dijete izgovara svoju prvu rečenicu, najčešće sastavljenu od dvije riječi ključnih za svoj iskaz kojima nastoji kombinirati riječi tako da sliče gramatici odraslih. Takva rečenica slična je telegrafskoj poruci, pa se takav dječji govor i naziva telegrafski. Dolaskom treće godine, rečenica postaje duža i uvelike počinje sličiti rečeničnim strukturama iz govora odraslih, a kada dođe do toga može se kazati da je usvojena osnova materinskog jezika (Stančić i Ljubešić, 1994). Odrastanjem dijete proširuje rečeničku strukturu na dvije, tri ili više riječi, dok na kraju predškolske dobi djeca u prosjeku govore rečenice od pet do šest riječi (Pavličević-Franić, 2005). Starc i sur. (2004) navode kako u četvrtoj godini života djeca vole nonsensne igre i često upotrebljavaju simboličku igru kako bi vježbali i obogatili svoj govor. U petoj godini ističu se dječja pitanja čime razgovor ima bitnu ulogu u spoznajnom razvoju, a time dolazi do razvoja znatiželje i volje za istraživanjem. Artikulacija glasova se

počinje kristalizirati dolaskom šeste i sedme godine, gdje dijete rabi sve vrste riječi te je usvojilo gramatička pravila i iznimke. Što se tiče pojavnosti vrsta riječi u ukupnom rječniku djeteta, autori Stančić i Ljubešić (1994) takav redoslijed usvajanja vrsta riječi u govoru predstavljaju kategorijalnom analizom govora koja pritom nailazi na poprilične teškoće jer je teško ustanoviti zna li dijete uopće riječ kojom se služi. Najčešća funkcija prvih djetetovih riječi je imenovanje, pa se može govoriti o tome da su upravo one najčešća kategorija u dječjem rječniku u predškolskoj dobi. Autorica Aladrovič-Slovaček (2019) ističe da dvogodišnjak ima visok postotak imenica u svom ukupnome rječniku, ali zbog pojave drugih vrsta riječi, taj se postotak imenica u ukupnome dječjem rječniku smanjuje s dobi, pa tako četverogodišnje dijete ima samo 20% imenica u svom mentalnom leksikonu. Nakon imenica, najzastupljenija vrsta riječi u dječjim iskazima jesu glagoli, a nakon njih slijede pridjevi, prilozni, zamjenica, pa brojevi, no treba istaknuti i činjenicu kako je svako dijete drugačije te će usvojiti riječi različitim redoslijedom.

Kako je rečeno i na početku, djetetov jezični razvoj počinje rođenjem, ali postavlja se interesantno pitanje kada on prestaje. Djeca u šestoj i sedmoj godini, prema Starc i sur. (2004), usvojila su osnovnu gramatičku strukturu, rabe sve vrste rečenica, u vokabularu su im zastupljene sve riječi, kao i kod odraslih, te će s polaskom u školu započeti sa usvajanjem pisanog jezika. Štoviše, razvoj govora nastavlja se i dalje time što se rječnik bogati novim riječima, usvajaju se složenije gramatičke strukture, a tijekom razdoblja ranog i predškolskog odgoja čini se temelj za daljnje ovladavanje govornim vještinama – čitanjem i pisanjem (Posokhova, 2008). Ključna u svemu tome je šro veća prilagodba načina govora djetetovoj sposobnosti razumijevanja od strane roditelja i bliskih osoba, kako bi podržali i ohrabрили dijete tijekom govornog razvoja. Osiguravanje dovoljno prigoda za izravno susretanje sa jezikom vrlo je važno, a takvu vrstu poticaja najbolje će pružiti roditelji u svakodnevnim ophođenjima i za vrijeme igre. Prema Largo (2013), budu li ti uvjeti ispunjeni, većina djece u dobi od četiri do šest godina će razviti govor kojime će bez teškoća razumjeti materinski jezik s kojim se svakodnevno susreću, govorit će potpunim, gramatički ispravnim rečenicama, razumljivo izgovarati riječi te se sadržajno točno izražavati.

3. DIJETE I KREATIVNOST

3.1. Kreativnost

Postoji niz definicija kreativnosti koje se nalaze u teorijskoj literaturi, no u većini njih se kao temeljna karakteristika ističe – stvaranje nečega novoga i izvornoga. Često puta se pojmovi kreativnost i nadarenost izjednačavaju, no ipak, prema Velički (2013), trebalo bi ih znati razlikovati. Pod pojmom „nadareno dijete“ smatra se ono s visokim kvocijentom inteligencije, dok se izraz „kreativno dijete“ koristi za dijete s određenim umjetničkim talentom. Takvo shvaćanje postalo je mitom, međutim, kreativno ponašanje se ne mora ogledavati samo u području umjetnosti, već i u vanumjetničkim aktivnostima. Obzirom da se pojmu kreativnosti prilazi na više različitih načina, tijekom njezinog istraživanja razvili su se različiti pristupi i teorije u proučavanju tog fenomena, a neke od brojnih definicija slijede. Prema Čudina-Obradović (1990), kreativnost je pojam koji ima dva značenja. Prva od njih je ta da je kreativnost zapravo stvaralaštvo koje se ogleda u stvaranju novih i orihinalnih umjetničkih, znanstvenih ili tehničkih tvorevina, dok je drugo to da je kreativnost skup osobina koje omogućuju stvaralaštvo, tj. produktivnost. Ocem kreativnosti smatra se dr. E. Paul Torrance, koji je razvio test kreativnosti (*Torrance Tests of Creative Thinking*, TTCT), koji kod pojedinaca mjeri kapacitet za kreativnost (Velički, 2013). On navodi kreativnost kao „proces otkrivanja problema ili nepotpunih informacija, formiranje ideja ili hipoteza i priopćavanje ovih rezultata“ (Stevanović, 1999, str. 29). J. Nisbet je dao definiciju kojom kreativnost smatra sposobnošću da se promjene prihvate, prilagode, stvore ili odbiju. Američki psiholog J. P. Guilford proveo je niz eksperimentalnih istraživanja kako bi došao do odgovora na pitanje koja je razlika između konvergentnog i divergentnog mišljenja. Dolazi do zaključka kako konvergentno mišljenje primjenjuje samo jedan (isti) put u dolaženju do rezultata, dok se divergentno mišljenje ogleda u sposobnosti povezivanja elemenata na netipičan način i pronalazi raznovrsne mogućnosti odgovora, pri čemu do izražaja dolaze mašta i originalnost pojedinca. Primjerice, pitanje koje vodi ka konvergentnom mišljenju je pitanje da dijete prebroji ribice u akvariju, pa će za to postojati samo jedan točan odgovor, ako pak dijete pitamo da nam kaže što sve zna o akvariju, ono će pronaći mnogo varijanti odgovora, što potiče divergentno mišljenje (Petrović-Sočo, 2000). Guilford (prema Supek, 1987) ističe kako je divergentno mišljenje upravo ono svojstveno i djetetu predškolske dobi koje prevladava u slobodnim aktivnostima djeteta koje nisu skućene disciplinom učenja. On tvrdi da zanemarivanjem

divergentnog mišljenja dolazi do zatupljivanja kreativnosti kako u djeteta, tako i kod odraslog čovjeka. Guilford i Löwenfeld (1958, prema Supek, 1987), kreirali su osam kriterija po kojima se može prepoznati kreativnost, a to su redom:

1. Osjetljivost za probleme – odražava se u sposobnosti ili osjetljivosti da se u stvarima i ljudima uočavaju posebije crte i osobine, a kojima se, u dobrom ili lošem djelu, razlikuju od drugih, njima sličnih. Uočavanje netipičnih situacija i odnosa, propitkivanje o stvarima i ljudima i njihovim međusobim odnosima i kada drugi ne vide neke odnose i veze.

2. Sposobnost čuvanja stanja prijemčivosti za dojmove i ideje koje dolaze izvana, njihovo lako primanje i odgovaranje na iste, održavanje doticaja sa njima, prisvajanje brojnih asocijacija, primisli i mogućnosti odgovora.

3. Pokretljivost u reakcijama na vanjske dojmove i doživljaje, sposobnost brze prilagodbe, njihovog lakog slijeđenja, mijenjanja načina mišljenja i ponašanja kad se vanjska situacija promijeni.

4. Originalnost koja se smatra najdragocjenijom osobinom kreativnosti, a to je sposobnost pronalaska vlastitog odgovora ili izričaja na vanjske poticaje.

5. Sposobnost preoblikovanja i drugačije uporabe predmeta i drugačijeg ponašanja. Sposobnost da se za poznate materijale nađe neki novi način uporabe.

6. Sposobnost analize i apstrakcije, odnosno raščlamba jedne sinkretičke percepcije ili doživljaja u njegove dijelove te uočavanje finih i gotovo neprimjetnih detalja.

7. Sinteza kao sposobnost povezivanja dijelova koji pritom čine novu cjelinu, novi smisao, sasvim novi oblik predmetima ili mislima.

8. Koherentna organizacija pomoću koje čovjek ima sposobnost dovesti svoje misli u skladno stanje, svoju osjetljivost i opažanje vlastite ličnosti.

Kada se govori o navedenim sposobnostima, pitanje koje se postavlja jest ima li opća inteligencija (mjerljiva testovima inteligencije – kvocijent inteligencije IQ) dodirnih točaka sa kreativnošću. Temeljem brojnih ispitivanja, ističe se ono Torrancea, zaključuje se kako se inteligencija i kreativnost ne poklapaju te da su to dvije odvojene dimenzije ljudskog mišljenja i inteligentnog ponašanja. Također, navodi kako bi se provođenjem testova inteligencije moglo isključiti oko 70% djece koja pokazuju najveću kreativnost (prema Supek, 1987). Autor Pink (2005, prema Slunjski, 2013) naglašava kako je kreativnost korisna osobina koju svakako treba

njegovati, a posebice ulaskom u novo doba gdje kreativnost iskače kao vrlo bitna osobina te da se „desno orijentirano mišljenje“ (kreativnost i emocije) treba njegovati više negoli „lijevo orijentirano razmišljanje“ (logične i analitičke misli).

Sljedeće pitanje koje je zanimalo psihologe jest povezanost kreativnosti s ličnošću. Promatranjem se pokazalo da se kod kreativnih osoba naglašavaju neke crte po kojima se one razlikuju od nekreativnih. Barron (1965, prema Supek, 1987) navodi kako je impulzivnost izrazito viša kod kreativnih pojedinaca, te da oni kao takvi imaju izraženiju tendenciju za buntom, neredom i nezavisnosti u prosuđivanju. Slijedom brojnih istraživanja, zaključuje se kako je kreativnost izražena kod ljudi sa sljedećim osobinama: otvorenošću, originalnošću, nezavisnošću, veselim temperamentom, intuitivnošću, osjećajem za sudbinu (Tyson, 1966, prema Supek, 1987). Dok slične osobine ističe i Taylor (1966, prema Supek, 1987), a to su redom: maštovitost, smisao za humor, znatiželja, postavljanje puno pitanja, nezavisnost, autonomija, prihvaćanje i potvrđivanje samoga sebe, ingenioznost. Upravo te crte ličnosti idu u prilog tome da kreativnost ponajviše zavisi o tome koliko pojedinac u odnosu s okolinom uspijeva izraziti takve potencijalne dispozicije i unutarnje porive. Stoga slijedi zaključak kako je ključno za pozitivan razvoj djeteta pustiti ga da se razvija što slobodnije, sa što manje izloženosti potiscima i kočenju od strane društvene okoline koja ga okružuje, a posebice roditelja. „Valja se radovati svakoj dječjoj inicijativi, poduzetnosti i spremnosti za rizik“ (Supek, 1987, str. 49). Prema Cvetković-Lay i Pečjak (2004), nekada se djeci nije pripisivala kreativnost, dok se danas pak smatra kako su sva djeca kreativna jer posjeduju potreban potencijal koji se samo treba probuditi i poticati. Kako je upravo djetinjstvo, prema Cvetković-Lay i Pečjak (2004) „zlatno doba“ za poticanje i razvoj kreativnosti, od iznimne je važnosti da se djeci nudi primjereno i poticajno okruženje, kako obitelji tako i vrtića i škole.

3.2. Dječja jezična kreativnost – dječje novotvorbe

Autorica Čudina-Obradović i sur. (1990) ističu kako je kreativno dijete ono koje posjeduje odvažnost u pokušajima da samo stvori neki novi sadržaj – isprva jednostavan, malen, ali samo njegov. Dijete koje se ne zadovoljava gotovim sadržajima, već uživa zabavljajući se njihovim mijenjanjem ili smišljanjem, ono koje posvećuje vrijeme postupku stvaranja novih sadržaja i koje je ponosno na svoj krajnji rezultat. Dječja kreativnost kao takva očituje se kroz igru i dječje spontano sudjelovanje i izražavanje kroz različite oblike aktivnosti, riječima,

crtanjem, konstruiranjem, dramskim i glazbenim izražavanjem, pokretom, plesom i sl. Kako je igra sastavni dio dječjeg života i aktivnost kojoj se uvijek rado vraćaju i uživaju, tako omogućuje i eksperimentiranje, maštanje i pretvaranje. Prema Duran (2011), igra je arena u kojoj djeca mogu iskazati sebe i svoju kreativnost. Upravo se tijekom igre zapažaju kreativni procesi kod djece rane i predškolske dobi, putem kojih onda uvježbavaju različita razmišljanja i oslobađaju kreativno mišljenje. Tijekom svake razvojne faze, mašta djeluje na osobit način karakterističan za taj određeni stadij djetetova razvoja, pa tako možemo istaknuti važnost igre riječima i njihovom početku već u najranijoj djetetovoj dobi. One su, prema Supek (1987), prisutne već pri izgovoru prvih glasova, slogova, riječi, kombinacije riječi ili ponavljanja istih, a posebice u stvaranju brojalica. Takve igre karakteriziraju zvučna obojenost i struktura, ritam izgovorenih riječi, a kasnije mogu dovesti stariju djecu do svjesne umjetničke verbalne igre i misaone konstrukcije. Također, omogućuju upoznavanje i lako ovladavanje jezičnim izrazom, slobodno upotrebljavanje jezika u svom jezičnom stvaralaštvu, korištenje ljepota i finesa izraza jezika kojime se služe.

Kreativnost, kao jedno od važnih obilježja govora djeteta, sa njegovim naglim porastom rječnika sve se više ističe, što dokazuje činjenica da djeca već sa navršene tri godine mogu pričati priče koje se sastoje od stvarnih činjenica iz iskustva, a kasnije i smišljenih. Osim toga, stvaraju i nove riječi tzv. neologizme i inačice iz standardnog rječnika kojima popunjavaju svoj skromni rječnički repertoar. Primjerice, rak je „grabljivac“ (Starč i sur., 2004). Novotvorenice su te koje ukazuju na razliku između logike i gramatike govora. Dijete na taj način zapravo provjerava jezik kao sustav, ispituje granice vlastitog znanja te otvara put daljnjem učenju i usvajanju jezika. Prema autorici Pavličević-Franić (2005), djeca koja na taj način usvajaju jezični znak komunikacijski su kompetentnija, sposobnija lingvistički misliti te su kasnije komunikacijski vrlo uspješni. Postoji niz različitih definicija neologizama, a njihovim razmatranjem zaključuje se kako su neologizmi u ranojezičnom razvoju sve jezične novotvorbe, novi obrati i gramatičke osobitosti koji predstavljaju djetetovu nesvjesnu stvaralačku aktivnost. Rani se neologizmi od onih koje proizvode odrasle osobe i starija djeca, razlikuju po dužini uporabe. Iako oni karakteriziraju jednu fazu razvoja u ranom usvajanju jezika, njihova učestalost i raznolikost pridonose visokom stupnju kognitivne i emocionalne aktivnosti, ponajprije djetetove jezične kreativnosti. Uz navedeno, važno je napomenuti da dijete stvarajući neologizme zapravo prikriva svoje nerazumijevanje odraslih, privlači pozornost na sebe svojim kreativnim izrazima i zabavljanjem okoline te tako zadovoljava svoje emocionalne potrebe za veseljem kroz brbljanje, razne jezične igre i manipulacijom istih.

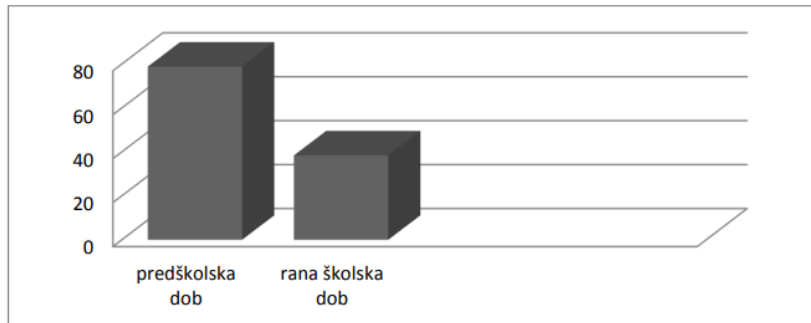
Razlozi stvaranja novotvorbi u ranoj jezičnoj fazi mnogobrojni su, a prema Pavličević-Franić (2005) očituju se kao:

1. provođenje generalizacije usvojenih gramatičkih oblika (npr. pjevam, ručam > *skakam, kupovam*; hrabriji, smješnji > *dobriji*);
2. nadopunjavanje leksičkih praznina u govoru odraslih stvaranjem novih riječi (npr. konj – *konjica*; mornar – *mornarica*);
3. asocijativno povezivanje nerazumljivih riječi sa nekom znanom (npr. ekolozi – *okolozi*; utikač – *strujakač*);
4. kontrastiranje u binarnom odnosu, antiteze tj. riječi u pozitivno-negativnim parovima (npr. nevaljanko – *valjanko*; nespretnjaković – *spretnjaković*);
5. primjena novousvojenih gramatičkih pravila na sve istovrsne dijelove diskursa (npr. svirač, pjevač – *klavirač*; napiti se – *načajiti se, navoditi se, nasokiti se*);
6. uvođenje nepostojećih semantičko-tvorbenih načina (*četkicati zube; sititi vodu*).

Leksičke jedinice koje nastaju u ranoj fazi jezičnoga usvajanja osim slikovitosti izraza i stilske vrijednosti, sadržavaju i povezanost s gramatičkom i leksičko-semantičkom razinom jezika. Kada se govori o neološkom stvaranju u praksi i razvrstavanju dječjih neologizama, najbrojniju skupinu čine imenice, a pretežno nastaju srodnošću prema drugim riječima (*avioničar* > pilot; *spuštalo* > tobogan; *kopalica* > lopata itd.). Također, vrlo česta je i proizvodnja neologizama glagolskog porijekla, sa i bez prefiksa (*košiti* > ubaciti u koš; *škarati* > rezati škarama; *zavatriliti se* > opeći se itd.). Nešto rjeđi u odnosu na prethodne vrste riječi je broj neologizama iz kategorije pridjeva (*žuljeće cipele; boleće noge; crveća jabuka* itd.). Ostale vrste riječi manje su neološki plodne, osobito pomoćne riječi koje se rijetko čuju u novotvornom obliku, što se smatra logičnim jer dijete za govorni izričaj veže komunikacijsku situaciju u kojoj se nalazi, a kako bi se uspješno sporazumjelo potrebne su mu najprije imenice i glagoli (Pavličević-Franić, 2005). Još jedna kategorija neologizama koja se pojavljuje jesu značenjski neologizmi, a uglavnom nastaju iz funkcije koju neki predmet ima (čemu služi i što se s njime radi – primjerice *kosati se* – češljati se; *kremirati* – mazati se kremom). Prema Pavličević-Franić (2005), postoje i posebne skupine neologizama, a to su afektivni, koji nastaju kao rezultat emocionalnog djetetovog doživljaja objektivne stvarnosti i stihovni neologizmi koji su uobičajeno veselog ritma i pojavljuju se u obliku riječi koje nemaju smisla (npr. *razbrajalica - Diki, duki, daki, dog. Huki, puki, maki, fog. Ti ulovi sada tog.*). Kako se dijete približava

školskom uzrastu, tako aktivnost konotativne neologije opada, stoga potreba za neologizmima kao što su: *Odljuskaj mi jaje!*; *Nasjekirao je drva.*, polako nestaje. Predškolska su djeca, prema Pavličević-Franić (2005), više sklona gradnji neologizama, u odnosu na djecu koja pohađaju niže razrede osnovne škole (Slika 1).

Slika 1. Neološka proizvodnja prema kriteriju dobi (Pavličević-Franić, 2005, str.60)

Dakle, može se zaključiti kako sve dječje novotvorbe kao takve imaju pozitivan utjecaj na razvoj komunikacijskih sposobnosti, izazivaju ugodu i radosne aktivnosti koje djeca provode spontano. U razdoblju kad već dobro vladaju govorom, a to je od 4.godine nadalje, djeca vole govorne igre nonsensnog sadržaja, sviđa im se ispričati nešto smiješno, naopako, nelogično ili pogrešno, a sam sadržaj smišljaju sami. Sve navedeno ukazuje na to da je sam razvoj govora aktivan i kreativan proces te da ga svako zdravo dijete, uz poticaje okoline, usvaja radosno i s lakoćom (Starac i sur., 2004).

3.3. Vrtić kao mjesto poticanja kreativnosti

Uloga govornog razvoja djeteta snosi veliku odgovornost u kojoj ne sudjeluje samo obitelj djeteta. Mnoga djeca veći dio svog dana provode u predškolskim ustanovama, a kasnije i u školama, stoga se može kazati kako se komunikacija s djecom odvija uvijek i u svakom trenutku kojeg provodimo s djecom. Prema tome, uloga predškolskih ustanova je upravo pružanje pune podrške djeci u razvoju i ostvarivanju svih njihovih snaga i potencijala. Autorica Velički (2013) ističe kako je jedan od temeljnih zadataka odgoja u predškolskom i ranom školskom razdoblju taj da se djecu nauči razumjeti i govoriti materinski jezik, a koji će kasnije

postati temeljem učenja, komuniciranja i doživljaja svijeta i odnosa prema njemu. Ulaskom djeteta u sasvim novu i kompleksnu strukturu, kao što je dječji vrtić, u velikoj mjeri se proširuje lepeza različitih vrsta interakcije i komunikacije. Prema Šego (2009), djetetu treba sugovornik, a ukoliko mu se to uskrati, može postati pasivno i nije u mogućnosti realizirati razne prigode za komunikaciju. Ukoliko se djetetov jezični razvoj ne potiče, ono je samim time izloženo većem riziku od poremećaja u ponašanju, što dalje dovodi do poteškoća u učenju i školi. Nadalje, Đuranović i sur. (2020) smatraju kako bi predškolske ustanove trebale biti sigurna mjesta u potpunosti prilagođena djeci, a gdje će se ona osjećati dobrodošlo, slobodno će izražavati svoje ideje, osjećaje i misli te pritom razvijati intelektualne, socijalne i komunikacijske vještine. Kunac (2015), odgojno-obrazovni sustav smatra važnim za ulogu pojedinca u društvu i njegovom razvoju te bi kao takav trebao moći osposobiti djecu za život i suvremeno i buduće društvo. Pritom se ne bi smjela zanemariti vrlo važna uloga kreativnosti za razvoj i napredak, te bi se upravo razvoj te sposobnosti trebalo poticati što je više moguće kod djece. Sternberg (1999; prema Kunac, 2015) smatra da bi obitelj i odgojno-obrazovne ustanove trebale podupirati razvoj kreativnosti te razumjeti da intelektualne i kreativne sposobnosti nisu nešto nepromjenjivo i statično, nego dinamično i promjenjivo te da se razvijaju čitav život.

Kako se svako dijete istovremeno razvija na više razina, tako bi i vrtić trebao uvažavati takav slijed, ali i u svim svojim aspektima rada polaziti od djeteta samog i prihvaćati načela njegova cjelovitog razvoja. Prema Slunjski (2003), sva djeca uče na prirodan način, konkretnim činjenjem i konkretnim predmetima, a upravo su odgojitelji ti koji stvaraju te uvjete za cjelovite aktivnosti bliske, zanimljive i poticajne djetetu. Autor Sindik (2008) ističe kako je koncept djelovanja odgojno-obrazovnih skupina zapravo stvaranje poticajnog, sigurnog i toplog okruženja u kojem će djeca imati prilike s punim povjerenjem istraživati, sama ili u suradnji s nekime. Takvo stimulirajuće okruženje koje bi vrtić trebao nuditi, pogodno je za razvoj kreativnosti, vještina i kompetencija koje treba poticati i razvijati kod djece. Obilježja pozitivne okoline koja utječe na dijete jesu: sloboda, autonomija, uzori i izvori, ohrabrenja, nesklonost kritikama, isticanje vrijednosti inovacija i nenaglašavanje pogrešaka (Amabile i Gyskiewicz, 1989; Witt i Beorkrem, 1989; prema Kunac, 2015).

Već od najranije dobi, djetetu je potrebno oblikovati poticajno okruženje, a njegovu kreativnost treba cijeniti u svakom pogledu. Prema Stevanović (1999), stvaralaštvo u odgojno-obrazovnom radu treba shvatiti kao slobodu djece, a njihov razvoj je kontinuiran proces i postoji niz mogućnosti njegovog usavršavanja u pojedinim segmentima. Supek (1987) rani i predškolski odgoj i obrazovanje smatra vrlo bitnim u razvoju kreativnosti, a bit kreativnog

odgoja je u stvaranju klime povjerenja i suradnje između djece i odraslih jer samo tako će se moći osloboditi određenih blokada i tek tada će se u njemu potaknuti kreativni proces. Tek kada osoba koja vodi kreativni proces spozna pravi značaj kreativnog rada s djecom, može takav rad i provoditi. Takva osoba, koja u sebi nosi stvaralačke porive, osluškivat će djecu, istraživati i pronalaziti metode pokretanja stvaralačkih procesa, a time i put do svakog djeteta. Djeca u svojoj slobodnoj igri ponajviše pokazuju svoju stvaralačku moć, prvi dah kreativnog procesa. Brojna istraživanja pokazala su da ono dijete koje se potiskuje i koči u svom kreativnom stvaralaštvu, gubi osjećaj sigurnosti u svojim reakcijama te kreativan potencijal koji nosi u sebi od samog rođenja.

U predškolskom i školskom razdoblju, kreativnost će se najprije razvijati ako se osluškuju i poštuju pitanja djece, usmjerava ih se da samostalno pronalaze odgovore, stimulira ih se da nude originalne ideje i otkrivaju njihovu vrijednost i kada im se prateći dječji interes omogućuje slobodan rad (Stevanović, 1999). Utjecaj na dječje ili odgojiteljevo stvaralaštvo, prema Stevanović (1999) imaju motivacijski faktori koji nisu uvijek direktno vidljivi, no kada se zadovolje osnovne biološke potrebe, prelazi se na ispunjavanje drugih potreba, i to onih koje se odnose na stvaralački i apstraktni rad, koje osiguravaju ravnotežu između unutarnjih i vanjskih motivacijskih uspjeha. Psiholog Guilford je ispitivanjem došao do zaključka kako su vodeći motivi pojedinaca za stvaralaštvo zapravo želja da se nešto postigne, radoznalost, kao potreba da se bude različit i sa nezavisnim mišljenjem, ali i stalna potreba za poduzimanjem novih aktivnosti (sadržaja).

Poznato je da je predškolsko dijete mnogo kreativnije od školskoga, koje pritom može biti sputavano što pritiskom u obitelji, što izloženosti jakom pedagoškom utjecaju. Autorica Slunjski (2013) u svojoj knjizi navodi da je dijete samo po sebi kreativno, no kretanjem u školu dječja se kreativnost počinje sputavati, a sve zbog prilagodbe društvenim normama i ne iskakanja iz istih. Međutim, kreativnost se može sustavno i obeshrabrivati i zbog utjecaja roditelja koji često puta ispravljaju djecu, vođeni željom da njihova djeca sve što brže nauče i strahom kako ne bi previše „izlazila izvan okvira“ te tako privukla negativnu pažnju okoline. Pravilan pedagoški rad s predškolskom djecom i školskom djecom koji stimulira i čuva kreativnost djeteta upravo je preventiva kako ne bi došlo do smetnja kreativnosti.

Kada se govori o vrtiću kao mjestu poticanja kreativnosti, važno je istaknuti da svako dijete u njemu ima središnje mjesto kao i individualne potrebe, gdje im je potrebno omogućiti otkrivanje vlastite kreativnosti, u svrhu njezinog daljnjeg razvoja u pozitivnom smjeru. Odgojno- obrazovni proces trebao bi se prilagoditi interesima i potrebama svakog djeteta, no

pritom ne zapostaviti odgojno-obrazovne ciljeve i zadatke (Koludrović i Reić Ercegovac, 2010; prema Kunac, 2015). Prema tome, svako se dijete zaslužuje razvijati u kreativnom smjeru i „rasti“, čime bi se veća pažnja trebala pridati poticanju kreativnosti, a odgojitelji, roditelji i ostale osobe uključene u rast i razvoj djece trebali bi biti upravo one koje će najviše poticati kreativno mišljenje i izražavanje. Takvim poticanjem kritičkog mišljenja i kreativnosti već od najranije dobi uvelike bi se olakšalo djetetovo razumijevanje važnosti određenog znanja za budući život te bi sami spoznali zbog čega je bitno učiti određene sadržaje i kada će im biti od koristi. Kreativni rad, u kontekstu odgojno-obrazovne ustanove, ističe Kunac (2015), kod djece može biti vrijedan i originalan izričito za to dijete, no ne i za društvo, što je i razumljivo obzirom na dob djece. To bi značilo da se kod djece ne trebaju očekivati razna revolucionarna otkrića i kreativne zamisli, već u tom periodu ranog djetinjstva pri procjeni kreativnosti treba gledati njen utjecaj i vrijednost upravo za to dijete, a ne širi društveni kontekst.

3.4. Odgojitelj kao govorni uzor i poticatelj dječje jezične kreativnosti i stvaralaštva

Govor se smatra jednom od najvažnijih ljudskih aktivnosti koja pomaže u sporazumijevanju i komunikaciji s drugima. Uz roditelje, odgojitelj je jedan od najvažnijih primjera djeci kako u shvaćanju jezika, tako i pružanju mogućnosti za njegov pravilan proces učenja. Dakle, za zdrav razvoj govora, komunikacija s djecom neophodno je potrebna. Autor Prekop (2008, prema Velički, 2009), ističe kako je dijete u svojim prvim sedam godina života posebno otvoreno za imitaciju uzora, pa tako uzor na njega snažno djeluje i treba mu se omogućiti blizina i prisustvo svoga uzora. Upravo je odgojitelj osoba s kojom dijete provede veći dio dana, pa je samim time važno da sam bude djetetu dobar govorni uzor, što uključuje svakodnevno preispitivanje svojih postupaka, načina izražavanja. Uz to bitno je djetetu pružiti dobar govorni primjer i pružiti poticajno okruženje, kako za sve aspekte njegovog razvoja, tako i za govor. Potrebno je okružiti djecu kvalitetnim jezičnim sadržajima. Šego (2009) navodi kako su rane jezične aktivnosti, prisustvo sugovornika, prilike za slušanje govora, poticaji odraslih od izrazite važnosti i utječu na kasnija jezična postignuća, a ukoliko oni izostanu, dijete će teže svladati umijeće čitanja, postati pasivno te propustiti mnoge prilike za komunikaciju. Petrović-Sočo (1997) naglašava važnost uspostave komunikacije između odgojitelja i djeteta kako bi stvorili socio-emocionalnu vezu, a ona se razvija upravo putem svakodnevnih praktičnih aktivnosti odgojitelja i djeteta. Takva veza može se stvoriti samo ako odgojitelj uistinu poštuje dijete i njegove sposobnosti, ima nenametljiv pristup, već stalno prilagođava i razvija nešto

novo, nepoznato i njemu i djetetu. Prema Slunjski (2003), odgojitelj u svom radu ne procjenjuje i ne analizira iskaze djeteta, nego zajedno sa djetetom otkriva rješenja. Aktivnost koju dijete odabere ili provodi, ne mora imati smisla odgojitelju, ali bitno je da on podupire započetu aktivnost i osigurava mu nove materijale koji će takav proces obogatiti. Izazov koji se pred današnje odgojitelje stavlja nije pitanje kako motivirati dijete, već kako motivirati sebe da bi mogao prepoznati dječji interes i utvrditi najbolje načine na koje pojedino dijete uči. Prema Miljak (1987), komunikacija između djeteta i odgojitelja trebala bi biti fleksibilna, ali i povezana sa situacijom u kojoj se oboje nalaze kako bi uspjela ispuniti svrhu za razvoj govora. Tako odgojitelj, prema Petrović-Sočo (1997), organizira razne prilike za komunikaciju i kreira različite aktivnosti – od pričanja priča, razgledavanja slikovnica, lutkarskih dramatizacija do igara scenskim lutkama, kako bi uspostavio verbalnu komunikaciju sa djecom i razumio njihov govor predmetima i aktivnostima, a koje se ne oslanjaju na neposredni kontekst.

Pitanje koje autorica Velički (2009) u tom kontekstu postavlja je upravo ono uči li dijete govoriti samo govoreći ili su mu za to potrebni poticaji. Navodi kako je u usvajanju govora u dječjoj dobi vrlo važna socijalna povratna sprega, odnosno reakcija okoline na djetetovo izgovaranje rečenica (prihvaća ih ili vraća na „popravak“). Upravo na taj način djeca uče govoriti, a time i slušati, pa je tako ta vanjska povratna sprega izrazito jača negoli unutarnja u cijelom predškolskom razdoblju. Nadalje, dijete svoj rječnik nadopunjava i bogati na razne načine, a neki od njih su: oponašanje govora okoline, stvaranje vlastitih jezičnih konstrukcija i sl. Kako jezik ima mnogo komponenti, jedna od njih je i komunikacijska funkcija, a dijete iskustvo jezika može dobiti samo putem osjetila za sluh, sposobnost da dijete kreativno djeluje u jeziku i tako se izražava pružaju mu se mogućnosti slušanja kvaliteta govora, pounutrašnje i temeljem toga percepcija i stvaranje smisla, a sve uz prisustvo emocija. Takvo iskustvo stječe se putem slušanja priča, bajki i poezije, a potom i kreativnim jezičnim igrama prikladnima za dob i stupanj razvoja. Također, potrebno je omogućiti zajednička druženja, razgovaranja, čitanja i slušanja priča i stihova, igranje gestovnih i pokretnih igara te igara koje potiču govorno stvaralaštvo, odnosno stvarati „prostor za govor“, na kojeg djeca itekako imaju pravo.

Budući da odgojitelji u predškolskim ustanovama provode mnogo vremena s djecom, jedna od njihovih zadaća trebala bi biti prepoznati potencijalnu kreativnost svakog djeteta, kao i poticati ju, a to ne mogu ako nisu svjesni njezine važnosti. Sva provedena istraživanja opisala su kreativnog odgojitelja kao osobe visoko motivirane za rad, otvorenog uma, fleksibilne, spremne za cjeloživotno učenje, marljive, samouvjerene (Bramwell, Reilly, Lilly, Kronish i Chennabathni, 2011; prema Đuranović i sur., 2020). Prema Cvetković-Lay i Pečjak (2004) takvi

odgojitelji potiču djecu na neobične ideje, dopuštaju njihovoj mašti da „dobije krila“, postepeno ih vode do originalnih ideja te ih ohrabruju za korak dalje od uobičajenih i svakodnevnih rješenja. Još jedna od bitnijih zadaća odgojitelja jest ta da poticajnim pitanjima pobuđuju znatiželju, radoznalost i manipuliranje idejama i različitim materijalima. Prema Šego (2009), kreativan odgojitelj će koristiti razne načine kako bi pomogao djetetu u usvajanju jezika i stjecanju vještina govorenja, slušanja, čitanja i pisanja. Tako će često djeci čitati iz različitih izvora, razgovarati s djecom o pročitanoj, poticati ih na razgovor te će dopunjavati i objašnjavati dječje odgovore, a ponekad i namjerno iskazati nerazumijevanje izrečenog kako bi motivirali dijete da se izrazi preciznije i obogati svoje izjave. Čitajući djeci basne, priče, potičući ih da osmisle svoj nastavak, promijene kraj, uvedu nove likove, kod djece povoljno djeluje jer time odgojitelji potiču maštu, obogaćuju njihov rječnik.

Uzimajući u obzir mnoge karakteristike igre, bilo to razonoda i zabava, dobrovoljnost i obvezatnost, uzdignuće i opuštanje ili pak smislenost, učenje novih ideja i pretvaranje u praksu te rješavanje problema, prema Šego (2009), uočena je odlična mogućnost učenja kroz igru. Stoga je, najbolja opcija za učenje i kreativnost djece predškolske dobi ta da ih odgojitelj potiče kroz igru i zabavu. Jedan od primjera su i jezične igre prema autoricama Peti-Stantić i Velički (2008), a one kažu kako su upravo one te kojima je jezik sredstvo izražavanja u svim svojim pojavama. Ističu spoj igre, kao prirodne dječje djelatnosti, i jezika, kao osnovnog sredstva za sporazumijevanje kao priliku za nesputano učenje i ovladavanje društvenim i jezičnim ulogama, ali i kreativnosti i individualnosti. Takvo učenje kroz igru pomaže djetetu osmisliti svoj svijet, pruža zadovoljstvo, potiče razvoj divergentnog mišljenja, utječe na razvoj percepcije, intelekta, pamćenja, osobnosti i emocija djeteta. Igra kao takva pruža niz mogućnosti, a samo neke od njih su poticanje djetetove mašte, razvoj fantazijskog mišljenja i komunikacija. Prema Šego (2009), roditelji i odgojitelji su ti koji bi trebali poticati igraće aktivnosti vezane za učenje slušanja, govorenja, čitanja i pisanja. Kad god je moguće trebali bi iskoristiti priliku i potaknuti dijete na prepoznavanje slova i zvukova, stvarati prigode da ono čuje jezik, proizvodi zvukove, ima priliku na njih reagirati, dati mu zanimljive sadržaje te bi se time trebali voditi pri planiranju svakodnevnih aktivnosti. Stöcklin-Meier (2011) ističe rezultate najnovijih istraživanja mozga koja pokazuju da su upravo jezične igre te koje potiču sva osjetila u kombinaciji s pokretom i time trajno podražuju živčani sustav. Dakle, jezične igre kao što su stihovi praćeni pljeskanjem, pokretom ili priče popraćene pokretima ruku, odnosno, svaki govor, pjevanje, poskakivanje, pljeskanje i pokret idealni su za poticanje govornog razvoja kako u obitelji, tako i u vrtiću i školi. Upravo su dobri odgojitelji ti koji spontano i u pravom trenutku koriste stihove i pjesmice

kojima nije smisao da ih djeca nauče napamet, već stvaraju ozračje u kojem se potiče govorni razvoj, a time se omogućuje ponavljanje kroz igru, što pridonosi boljoj jezičnoj kompetenciji. Također, oni odgojitelji koji svjesno koriste stihove za djecu, imaju prilike za stvaranje kreativnih varijacija s djecom predškolske dobi i nadopunjavanje sa pomoćnim sredstvima. Prvih godina dovoljni su im glas, prsti, ruke i stopala za izražavanje igre riječima, dok kasnije rekviziti kao što su lutke za prste, lutke na štapu, kazalište papirnih figura, igra sjena i sl. postaju zanimljiviji. Takvo nadopunjavanje omogućuje djeci prostor za vlastite aktivnosti, razvoj vlastitih ideja, proširivanje jezične kompetencije. Posokhova (2010) ističe važnost korištenja posebno razrađenih logopedskih igara za poticanje dječjeg govorno-jezičnog razvoja, a koje služe razvoju slušne pažnje, poboljšavaju izgovor, proširuju vokabular, uče povezivanju riječi s predmetom i slikom, odgovaranju na pitanja i smislenom govoru. Autorica Velički (2013), u svojoj knjizi *Pričanje priča – stvaranje priča*, navodi niz metodičkih postupaka koji mogu potaknuti govorno stvaralaštvo kod djece, a neki od njih su: pričanje prema slici ili pričanje po nizu slika, šetnja slikom, priča iz vrećice, usporedba priča, obojene riječi, stvaranje priče uz pomoć osjetila, pokretom do priče i pričom do pokreta.

Slijedom navedenog, uloga odraslih koji žive ili rade s djecom vrlo je složena i traži mnogo različitih znanja, iskustava, osjetljivosti, domišljatosti, osjećaja i intuicije. Odgojitelji bi trebali brinuti o osobitostima svakog pojedinog djeteta i u skladu s njima procjenjivati razinu interakcije u ono što dijete samostalno stvara. Prema Velički (2013), poticanje stvaralaštva kod djece u sebi treba imati dvije važne odrednice: novo i otkrivanje. Pritom se novo očituje u metodičkim postupcima, obliku i organizaciji rada, korištenju različitih materijala i pomagala na nov način, jer samo takvim načinom se doseže kreativnost, otvorenim reagiranjem za nešto novo i za otkrivanje. Dijete, stvarajući u jeziku, mora biti potaknuto na primjeren način, a uloga odgojitelja pritom treba biti nenametljiva, podržavajuća u nastojanjima djece, a sam mora biti spreman na skretanje sa putanje, aktivno slušati, pružati slobodu i sigurnost, izostaviti kritiku, podržavati i ohrabrivati neobične ideje i odgovore djece. Čudina-Obradović i sur. (1990) naglašavaju trud, pronalazak rješenja i novih načina, sadržaja koji su prilagođeni interesima i mogućnostima djeteta, poticajna pitanja i prijedloge kao najvažnije korake za razvoj kreativnosti svakog djeteta. Odgojitelji bi trebali shvatiti da kreativnost nije usko vezana uz umjetničke aktivnosti, već ju se može pronaći i izgrađivati u svakom području dječjeg učenja. Upravo su oni ti koji kreiraju okruženje koje podržava kreativnost, pripremaju primjerene aktivnosti i sadržaje za onu djecu koja imaju tendenciju istraživati i kreativno se izražavati (Smith, 1996; prema Đuranović, Klasnić i Matešić, 2020).

3.5. Uloga prostorno-materijalnog okruženja u poticanju dječjeg govornog razvoja

Kada je riječ o poticanju dječjeg govornog razvoja, važno je istaknuti da pogodna okolina koja ih pritom okružuje ima snažan utjecaj. U odgojno-obrazovnim ustanovama dio te okoline čine odgojitelji i stručni suradnici, stoga je upravo na njima da kreiraju pozitivno ozračje i sredinu primjerene za poticanje i razvoj govora, a time i kreativnosti. Prema Kunac (2015), njihova temeljna zadaća je stvoriti okruženje za kreativno izražavanje, poticati na isto te uvažavati drugih i njihovih ideja. Esquivel (1995, prema Kunac, 2015) smatra da bi okolina za kreativan rad kao i aktivno sudjelovanje djece trebala biti osnovana na humanističkom pristupu, što znači dopuštati neovisan rad, biti stimulirajuća, a ne ometajuća te omogućiti jednostavan pristup izvorima. Takva stimulativna i obogaćena sredina djetetu pruža izazove, a time podiže kriterije njegove uspješnosti, ali i razvija potencijale do maksimuma (Runco, 2004, prema Kunac, 2015). Prostorno-materijalno okruženje treba biti prvenstveno usmjereno na dijete jer se na taj način uvažava njegova prirodna znatiželja, interes i potreba, omogućuje mu se slobodan izbor te ga se potiče na preuzimanje odgovornosti za svoje ponašanje i izbore. Autori Diamond i Hopson (2006) u svojoj knjizi navode nekoliko karakteristika bogaćenja prostorno-materijalnog okruženja važnog za razvoj kreativnosti. Prema njima, poticajno okruženje je ono koje uključuje stimulira sva osjetila, u njemu nema pritiska i napetosti, nudi se niz novih izazova koji nisu niti prelagani niti preteški za dijete određenog stupnja razvoja. U takvom se okruženju potiče razvoj širokog raspona vještina i znanja, daje se prilika da dijete slobodno odabire vlastite aktivnosti, procjenjuje rezultate svojeg truda, omogućava ugodnu atmosferu koja potiče istraživačko ponašanje i zabavu pri učenju te dozvoljava djetetu da bude aktivan sudionik, a ne pasivni promatrač. Autorica Miljak (1987), postavlja vrlo važno pitanje, a to je kako organizirati i koristiti prostor u ustanovi, a iskustvenim spoznajama dolazi do zaključka kako prostor gdje dijete odrasta, igra se i uči treba oblikovati po mjeri djeteta. U vrtiću dijete je član skupine koja ima određeno djelovanje na njega, što znači da ono interpretira akcije grupe, kao i akcije odgojitelja te na njih odgovara. Sukladno tome, posebna se pozornost u predškolskom odgoju daje na kvalitetu strukture interakcije, kao i fizičkog ili materijalnog konteksta u ustanovi. Osiguravanje mnoštva materijala, slobode kretanja u prostoru, izbora partnera za igru uvelike pridonosi cjelovitijem razvoju djeteta i to na svim nivoima, kao i vjeru u vlastite snage i pozitivan pristup vlastitim mogućnostima. Fleksibilnim osmišljavanjem prostora do izražaja dolazi dječja kreativnost u raznim medijima stvaranja, kombinatorika, nove

ideje i oblici suradnje, ali se potiče i koncentracija, predanost. Ključnu ulogu u stvaranju takvih uvjeta imaju upravo odgojitelji. Oni stvaraju uvjete za učenje, polaze od interesa djeteta, stimuliraju njihove potencijale, omogućuju interakciju sa raznim materijalima, ali i s drugom djecom i odraslima. Oni su djetetovi promatrači, voditelji i pomagači.

Govorno-jezični razvoj se najčešće u odgojno-obrazovnoj ustanovi provodi komunikacijom odgojitelj-dijete, ali naglasak se može staviti i na prostor koji može biti organiziran u obliku raznih centara aktivnosti. Pri njihovom osmišljavanju i kreiranju važno je omogućiti djeci učenje na njima prirodan način. Poticanju dječjeg jezičnog razvoja najviše će pridonijeti oni centri koji im omogućuju istraživanje okoline poticajne za izražavanje govorom i komunikaciju (dramatizacije, igre pantomime, pričanje i prepričavanje priča itd.), ali i aktivnosti koje se odnose na slušanje priča, bajki, stihova, koje se mogu dodatno obogaćivati promjenama ritma i tempa, intonacije odgojiteljeva glasa, uz dodatak pokreta. Sve igre i aktivnosti koji služe poticanju govorno-jezičnog razvoja i stvaralaštva kod djece mogu se provoditi na razne načine, a neke od njih slijede u nastavku. Kao poticaj za stvaranje priče djeci mogu poslužiti slike ili ilustracije prema kojima će oni potom ispričati svoju priču. Slike mogu biti i u obliku kartica koje će dijete izvlačiti i na temelju njih pričati priču. Postoji igra zvana „priča iz vrećice“, gdje djeca iz vrećice izvlače različite predmete i redom ih izvlačeći započinju pričati priču. Kao poticajne i lako obratljive u igru pantomime ističu se i riječi koje djeca mogu opisati pokretom, a to nam najbolje dokazuje činjenica kako već od najranijeg djetinjstva dijete govor povezuje s pokretom i tako ga lakše usvaja. Najbolji dokaz tome su razne malešnice, tapšalice i brojalice (Velički, 2013). Kao poticaj govornom stvaralaštvu mogu poslužiti i lutke raznih oblika i načina izrade, osobito ako ih odgojitelj svakodnevno koristi i integrira u svoje aktivnosti, kao što su pričanje priča, u jutarnjem krugu i sl. Takve aktivnosti mogu uvelike motivirati i samu djecu da koriste navedeno u svojim aktivnostima. Nadalje, autorica Posokhova (2010), kao neke od bitnih elemenata u govorno-jezičnom razvoju ističe i igre za proširivanje vokabulara, za razvoj smislenog govornog izražavanja, za razvoj slušne pažnje, fonematskog sluha, fonološke svjesnosti, kao i igre za poboljšanje izgovora glasova. Razne igre, poput smišljanja zagonetki, pronalaženja rime u poznatim pjesmicama i stvarajući vlastite na zadanu riječ, dovršavanja stihova/rečenica, smišljanje brzalice samo su neke od primjera kreativnih aktivnosti i vrlo korisnih jezično-govornih vježbi.

Kako ne bi došlo do zasićenosti materijalima, odgojitelji bi trebali kontinuirano promatrati i procjenjivati dječje djelovanje, i, na temelju toga uklanjati iskorištene i unositi nove, kvalitetne, djeci zanimljive poticaje (Petrović-Sočo, 2000). Okruženje u kojem djeca

borave, ispunjeno inspirativnim prirodnim materijalima, poziva ih na kreativnu igru u kojoj će imati prilike uključiti maštu, što je u proturječju sa dostupnim gotovim igračkama koje imaju tendenciju pozivati djecu na djelovanje prema predvidljivim scenarijima. Stoga je važno dopustiti djeci da samostalno stvaraju prilike i pronalaze sadržaje koje mogu koristiti kako bi predstavili ono što su zamislili. Samo poticajno razvojno okruženje, ono koje hrani sva djetetova osjetila, sa svim dostupnim materijalima, koje pruža osjećaj slobode i ugodu, omogućava djetetu da samostalno gradi svoja znanja, donosi odluke, surađuje s drugima, potiče na istraživanje i rješavanje problema (Đuranović i sur., 2020).

4. PRIKAZ ISTRAŽIVANJA – ISTRAŽIVANJE ULOGE ODGOJITELJA KAO POTICATELJA DJEČJE JEZIČNE KREATIVNOSTI

4.1. Problem istraživanja

U istraživanjima vezanima za poticanje dječje jezične kreativnosti primijećen je nedostatak istraživanja kojima se ispituje mišljenje i uloga odgojitelja o njezinu poticanju. S obzirom na ulogu odgojitelja kao modela u dječjem jezičnom razvoju, važno je istražiti mišljenje odgojitelja o navedenoj temi.

4.2. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja bio je utvrditi moguću povezanost odlika odgojitelja (radno iskustvo, stručna sprema, odgojna skupina u kojoj rade) s njihovim stavovima i sklonošću određenim elementima komunikacije, metodama rada i aktivnostima prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti.

4.3. Hipoteze istraživanja

HG Pretpostavlja se da se odgojiteljsko poticanje dječje jezične kreativnosti razlikuje s obzirom na godine radnog staža i obrazovanje odgojitelja, kao i s obzirom na dobnu skupinu djece s kojom odgojitelj radi.

Sukladno glavnoj hipotezi, postavljene su pomoćne hipoteze:

Hipoteza 1. Pretpostavlja se da odgojitelji sa 6 do 10 godina radnog staža izražavaju veći stupanj slaganja s pozitivnim tvrdnjama o poticanju dječje jezične kreativnosti.

Hipoteza 2. Pretpostavlja se da odgojitelji višeg stupnja obrazovanja izražavaju veći stupanj slaganja s pozitivnim tvrdnjama o poticanju dječje jezične kreativnosti.

Hipoteza 3. Pretpostavlja se da odgojitelji djece koja pohađaju stariju vrtićku skupinu izražavaju veći stupanj slaganja s pozitivnim tvrdnjama o poticanju dječje jezične kreativnosti.

Hipoteza 4. Pretpostavlja se da odgojitelji sebe smatraju govornim uzorom djeci koja pohađaju njihovu odgojno-obrazovnu skupinu.

Hipoteza 5. Pretpostavlja se da odgojitelji preferiraju dramatizaciju teksta kao metodu za poticanje dječje jezične kreativnosti.

Hipoteza 6. Pretpostavlja se da odgojitelji preferiraju slikovnice kao pomoćna sredstva i materijale u poticanju dječje jezične kreativnosti.

4.4. Metode rada

4.4.1. Uzorak sudionika

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 107 (N = 107) odgojitelja djece rane i predškolske dobi unutar Republike Hrvatske. Od ukupnog broja sudionika, 99,1% (f = 106) bilo je ženskog spola, i 0,9% (f = 1) muškog (Tablica 2.)

Tablica 2. Spol sudionika

Spol sudionika	Frekvencija	Postotak
Žensko	106	99,1
Muško	1	0,9
Ukupno	107	100

Najviše sudionika (23,4%, f = 25) ima manje od 5 godina radnog iskustva. Od 6 do 10 godina radnog iskustva ima 22,4% (f = 24) ispitanika, potom ih slijede oni sa 16 – 20 godina radnog iskustva (15%, f = 16), kao i oni sa 26 i više godina iskustva (15%, f = 16). Od 11 do 15 godina radnog iskustva čini 13,1% sudionika (f = 14), dok najmanji udio čine sudionici sa 21 – 25 godina radnog iskustva (11,2%, f = 12) (Tablica 3).

Tablica 3. Godine radnog iskustva sudionika

Godine radnog iskustva	Frekvencija	Postotak
Manje od 5 godina	25	23,4
6-10 godina	24	22,4
11-15 godina	14	13
16-20 godina	16	15
21-25 godina	12	11,2
26 i više godina	16	15
Ukupno	107	100

Najveći broj ispitanika 71% ($f = 76$) ima završenu višu stručnu spremu te stečenu titulu prvostupnika. Potom, 28% ($f = 30$) ima završen diplomski studij i titulu magistra predškolskog odgoja. Završeno srednjoškolsko obrazovanje ima 0,9% ($f = 1$) ispitanik, dok niti jedan sudionik nema završen poslijediplomski doktorski studij (Tablica 4).

Tablica 4. Najviši završeni stupanj obrazovanja sudionika

Stupanj obrazovanja	Frekvencija	Postotak
Srednja stručna sprema	1	1
VŠS (prvostupnik)	76	71
VSS (magistar)	30	28
Poslijediplomski doktorski studij	0	0
Ukupno	107	100

S obzirom na dob skupine u kojoj rade, ispitanici su odabirali između sedam ponuđenih odgovora (mlađa/starija jaslička, mlađa/srednja/starija vrtićka, program predškole te mješovita dobna skupina). Najveći broj ispitanika radi u mješovitoj dobnoj skupini (21,5%, $f = 23$). Njih 19,6% ($f = 21$) radi u starijoj jasličkoj skupini, slijede ih oni koji rade u srednjoj vrtićkoj (16,8%, $f = 18$), starijoj vrtićkoj skupini (14%, $f = 15$) i mlađoj vrtićkoj (13,1%, $f = 14$). Nešto manji

postotak ispitanika radi u mlađoj jasličkoj skupini (12,1%, $f = 13$) i programu predškole (2,8%, $f = 3$) (Tablica 5).

Tablica 5. Dob skupine u kojoj ispitanici rade

Dob skupine	Frekvencija	Postotak
Mlađa jaslička	13	12,1
Starija jaslička	21	19,6
Mlađa vrtićka	14	13,1
Srednja vrtićka	18	16,8
Starija vrtićka	15	14
Program predškole	3	2,9
Mješovita dobna skupina	23	21,5
Ukupno	107	100

4.4.2. Mjerni instrument

Za potrebe istraživanja kreiran je anketni upitnik, pod nazivom *Odgovitelj kao poticatelj dječje jezične kreativnosti* (Prilog 1). Anketni upitnik sastojao se od dva dijela. Prvi dio činila su pitanja o sociodemografskim karakteristikama sudionika (spol, radno iskustvo, naobrazba te dob skupine u kojoj trenutačno rade). Drugi dio upitnika odnosio se na procjene sudionika u odnosu na prepoznavanje važnosti govornog modela u interakciji s djecom, jezične kreativnosti kod djece, ali i njihove sklonosti određenim metodama i aktivnostima za poticanje iste. Pitanja na koja su trebali samostalno odgovoriti bila su: navesti primjere u kojima primjećuju da su upravo oni govorni modeli djeci u skupini u kojoj rade, u kojim trenucima primjećuju dječju jezičnu kreativnost, navesti primjer dječje jezične kreativnosti te navesti metode kojima se služe prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti. Potom su sudionici procjenjivali tvrdnje u odnosu na metode i aktivnosti kojima se koriste u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti (6 tvrdnji), pri čemu su odgovore procjenjivali pomoću peterostupanjske ljestvice Likertova tipa (1 – nikad, 2 – rijetko, 3 – povremeno, 4 – često, 5 – vrlo često). Također, sudionici su procjenjivali stupanj slaganja sa 9 ponuđenih tvrdnji, pri čemu su odgovori bili

moćući od potpunog neslaganja s tvrdnjom do potpunog slaganja uz mogućnost zauzimanja neutralnog stava.

4.4.3. Postupak ispitivanja

Istraživanje je provedeno internetskim putem (Google obrazac). Obrazac je podijeljen na društvenoj mreži Facebook, unutar nekoliko grupa koje prate odgojitelji djece rane i predškolske dobi, kao i putem WhatsApp aplikacije. Sudjelovanje u istraživanju bilo je u potpunosti dobrovoljno i anonimno. Dobiveni podatci analizirani su pomoću statističkog programa.

4.5. Rezultati istraživanja

Rezultati istraživanja i analiza dobivenih rezultata ankete bit će predstavljeni u ovom dijelu rada. Pitanjem smatraju li se ispitanici govornim uzorom (modelom) djeci koja pohađaju njihovu odgojnu skupinu, provjeravala se hipoteza koja kaže da se pretpostavlja da odgojitelji sebe smatraju govornim uzorom djeci koja pohađaju njihovu odgojno-obrazovnu skupinu. Dobivenim rezultatima (Tablica 6) vidljivo da čak 97,2% ($f = 104$) odgojitelja sebe smatra govornim uzorom, dok njih 2,8% ($f = 3$) smatra da ne predstavljaju govorni model djeci koja pohađaju njihovu odgojnu skupinu. Što se tiče primjera u kojima primjećuju svoj utjecaj, neki od najčešćih odgovora koje su ispitanici dali jesu: imitacija odgojitelja u komunikaciji s drugima i za vrijeme aktivnosti, ponavljanje riječi i rečenica koje su djeca čula od odgojitelja, oponašanje odgojitelja prilikom pjevanja pjesmica, brojalica, dramatizacijama, prepričavanju situacija, čitanju priča, u simboličkoj igri, upotreba istih fraza, korištenje istih jezičnih konstrukcija i izraza kao i odgojitelj, ponavljanje riječi koje odgojitelj često koristi (poštalice), preuzimanje govornih značajki odgojitelja zbog svakodnevne izloženosti njemu, putem zamolbi i zahvala za učinjeno, u situacijama kada djeca samostalno trebaju riješiti sukob, utješiti drugog ili kad se pozdravljaju pri dolasku/odlasku, uporaba odgojiteljevih riječi u igri, ponavljanje izraza koje su djeca čula od odgojitelja i kod kuće, u svakodnevnoj komunikaciji s roditeljima i s drugom djecom.

Dobiveni rezultati potvrđuju četvrtu hipotezu kojom se nastojalo ispitati smatraju li se odgojitelji govornim uzorom djece.

Tablica 6. Udio ispitanika u samoprocjeni govornog modela djece

	Frekvencija	Postotak
DA	104	97,2
NE	3	2,8
Ukupno	107	100

Sljedeće pitanje bilo je samostalno napisati u kojim sve trenucima odgojitelji primjećuju dječju jezičnu kreativnost. Najčešći odgovori koje su ispitanici dali bili su ti da jezičnu kreativnost kod djece primjećuju za vrijeme simboličke igre, u slobodnom govoru djece, kada opisuju svoje doživljaje, pri prepričavanju i smišljanju vlastitih priča, u dramskom izričaju, razgovoru s vršnjacima, pri prepričavanju priča prema slikama, pjevanju pjesmica, izmišljanju rime, tijekom jezičnih igara, u spontanim aktivnostima, prilikom imenovanja nekih pojmova i stvari za koje ne znaju točan naziv pa ga izmisle, davanju naziva stvarima itd.

Na pitanje jesu li jezičnoj kreativnosti skloniji dječaci ili djevojčice, 92,5% ispitanika ($f = 99$) smatra kako su upravo djevojčice sklone jezičnoj kreativnosti, dok njih 7,5% ($f = 8$) smatra suprotno (Tablica 7).

Tablica 7. Sklonost dječjoj jezičnoj kreativnosti po spolu

	Frekvencija	Postotak
Djevojčice	99	92,5
Dječaci	8	7,5
Ukupno	107	100

Neki od najzanimljivijih odgovora dani su na pitanje u kojemu se od ispitanika tražilo da navedu neke primjere dječje jezične kreativnosti (novotvorenice, prepričavanje događaja s puno mašte, stvaranje priča u igri, pjesmice...). Neki od primjera navedeni su u nastavku (Tablica 8).

Tablica 8. Primjeri dječje jezične kreativnosti (novotvorenice, prepričavanje događaja s puno mašte, stvaranje priča u igri, pjesmice...)

„oblak je ugasio svjetlo“	škarati (rezati)
„sutra se idem cijepati“	borbati se
„jeo sam šećernu bundu“	zakopčavnik (ciferšlus)
„ja sam bila u životinjskoj kući u Zabregu, ne ne u kući u parku, i tamo je bilo i puno životinja i prava žirafa imala je 100 metara, ali roza je bila malo.“ (2,5 god.)	uzbuđenac (dan u kojem sam vrlo uzbuđen u vrtiću)
„Ja sam se ovjesila, pa onda svjesila“ (dijete rukama visoko na prečki)	štitobran (štit)
„Teta ja sam se uljubio.“	grijator (radijator)
Dronomat (radi dronove), buketomat (radi buket cvijeća), svjećomat (radi svijeće)	pekarac (pekar), poštac (poštar)
Jedna djevojčica u prošloj generaciji osmislila je vlastiti priručnik za „dane kada se osjećaš tužan ili umoran“, u kojem je navela korake za samopomoć i ilustrirala ih – radi se o tada predškolskom uzrastu	mukalica (krava)
Predškolska djevojčica je dolazila u jaslince jer se tu osjećala sigurnije, jedan dan je ponijela praznu bilježnicu i iz nje „čitala“ priče jasličarima. Oni su pažljivo pratili, a ona je govorila i gestikulirala.	toplomat (toplomjer)
Djevojčica se igra u kuhinji i pjeva pjesmicu poznate melodije ali izmišlja svoj tekst.	

Na ponuđeno pitanje vezano uz učestalost korištenja ponuđenih metoda i aktivnosti u svome radu dobiveni su sljedeći odgovori (Tablica 9). Malešnice, tapšalice i brojalice vrlo često u svom radu koristi 48,6% ispitanika (f = 52), često ih koristi 26,2% (f = 28), povremeno 19,6% (f = 21), rijetko 3,7% (f = 4) i nikad 1,9% (f = 2). Pričanje priča prema slici ili pričanje po nizu slika vrlo često koristi 46,7% ispitanika (f = 50), često 31,8% (f = 34), povremeno ih koristi 18,7% (f = 20), rijetko 1,9% (f = 2) i nikad 0,9% (f = 1). Dramatizaciju teksta pomoću lutke

vrlo često koristi 24,3% (f = 26), često 27,1% (f = 29), povremeno 36,4% (f = 39), rijetko 10,3% (f = 11), nikad 1,9% (f = 2). Usporedbu priča u svom radu vrlo često koristi 9,4% (f = 10), često 14% (f = 15), povremeno 34,6% (f = 37), rijetko 30,8% (f = 33) te nikad 11,2% (f = 12). Pričom iz vrećice vrlo često služi se 7,5% (f = 8), često 16,8% (f = 18), povremeno 40,2% (f = 43), rijetko 21,5% (f = 23) i nikad 14% (f = 15). Stvaranje priča uz pomoć osjetila kao vrlo često korištenu metodu navodi 6,6% (f = 7), često 19,6% (f = 21), povremeno 35,5% (f = 38), rijetko 25,2% (f = 27) i nikad 13,1% (f = 14).

Neke od metoda koje odgojitelji navode kao korisne prilikom poticanje dječje jezične kreativnosti jesu: artikulacijska gimnastika, crtanje vlastite slikovnice, gestovne igre uz recitacije, glazbena priča, govorne igre, igre uloga, igra zamišljanja, kartice za izmišljanje priča, jezikolomke, kocke pričalice, kroz likovni izražaj, otvorena pitanja, razgovor nakon pročitane priče, spontana rima u svakodnevnom govoru, šaljivi stihovi itd.

Dobiveni rezultati opovrgnuli su petu hipotezu u kojoj se pretpostavljalo kako će preferirana metoda za poticanje dječje jezične kreativnosti biti dramatizacija teksta.

Tablica 9. Učestalost upotrebe metoda i aktivnosti u poticanju dječje jezične kreativnosti

		Nikad	Rijetko	Povremeno	Često	Vrlo često
Dramatizacija teksta (lutka)	Frekvencija	2	11	39	29	26
	Postotak	1,9	10,3	36,4	27,1	24,3
Pričanje priča prema slici ili pričanje po nizu slika	Frekvencija	1	2	20	34	50
	Postotak	0,9	1,9	18,7	31,8	46,7
Priča iz vrećice	Frekvencija	15	23	43	18	8
	Postotak	14	21,5	40,2	16,8	7,5
Usporedba priča	Frekvencija	12	33	37	15	10
	Postotak	11,2	30,8	34,6	14	9,4
Stvaranje priča uz pomoć osjetila	Frekvencija	14	27	38	21	7
	Postotak	13,1	25,2	35,5	19,6	6,6

Malešnice, tapšalice i brojalice	Frekvencija	2	4	21	28	52
	Postotak	1,9	3,7	19,6	26,2	48,6

U sljedećem pitanju (Tablica 10) nastojalo se istražiti koja pomoćna sredstva i materijale odgojitelji koriste u svom radu te im je bilo omogućeno biranje više ponuđenih odgovora i navođenje vlastitih primjera. Glazbu kao pomoćno sredstvo koristi 84,1% (f = 90), slikovnice koristi 90,7% (f = 97), slikovne kartice 80,4% (f = 86), društvene igre 61,7% (f = 66) te lutke 81,3% (f = 87),

Dobiveni rezultati potvrđuju šestu hipotezu kojom se pretpostavljalo kako su slikovnice najčešći odabir pomoćnih sredstava i materijala u poticanju dječje jezične kreativnosti.

Tablica 10. Učestalost upotrebe pomoćnih sredstva i materijala u poticanju dječje jezične kreativnosti

	Frekvencija	Postotak
Glazba	90	84,1
Slikovnice	97	90,7
Slikovne kartice	86	80,4
Društvene igre	66	61,7
Lutke	87	81,3

Neki od pomoćnih sredstava i materijala koje su ispitanici samostalno navodili pod navedeno pitanje su: slikopriče, razni rekviziti (vrtna rukavica koja je postala patka, šešir, kišobran itd.), igre s pjevanjem, poklapaljke, fotografije i crteži te razni pedagoški neoblikovani materijali.

Na sljedećim će stranicama biti prikazano testiranje s obzirom na promatrane pokazatelje, testiranje će biti provedeno Hi-kvadrat testom, bit će prikazani odgovori ispitanika u obliku apsolutnih frekvencija te postotci.

Kako bi se utvrdilo postoji li statistički značajna razlika procjene između stavova odgojitelja višeg stupnja obrazovanja, provedena je statistička obrada dobivenih podataka (Tablica 11).

Tablica 11. Razlike procjena s obzirom na najviši završeni stupanj obrazovanja

		Najviši završeni stupanj obrazovanja					
		Srednja stručna sprema ili drugo osoblje u odgojnoj skupini		Viša stručna sprema ili prvostupnik		Visoka stručna sprema (magistra/magistar predškolskog odgoja)	
		N	%	N	%	N	%
Smatrate li sebe govornim uzorom (modelom) djeci koja pohađaju Vašu odgojnu skupinu	DA	1	100,0%	74	97,4%	29	96,7%
	NE	0	0,0%	2	2,6%	1	3,3%
	Ukupno	1	100,0%	76	100,0%	30	100,0%
Smatram da su jezičnoj kreativnosti skloniji	Djevojčice	1	100,0%	73	96,1%	25	83,3%
	Dječaci	0	0,0%	3	3,9%	5	16,7%
	Ukupno	1	100,0%	76	100,0%	30	100,0%
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Dramatizacija teksta (lutka)	Nikad	0	0,0%	2	2,6%	0	0,0%
	Rijetko	0	0,0%	8	10,5%	3	10,0%
	Povremeno	0	0,0%	28	36,8%	11	36,7%
	Često	1	100,0%	17	22,4%	11	36,7%
	Vrlo često	0	0,0%	21	27,6%	5	16,7%
	Ukupno	1	100,0%	76	100,0%	30	100,0%
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Pričanje prema slici ili pričanje po nizu slika	Nikad	0	0,0%	1	1,3%	0	0,0%
	Rijetko	0	0,0%	1	1,3%	1	3,3%
	Povremeno	0	0,0%	12	15,8%	8	26,7%
	Često	0	0,0%	24	31,6%	10	33,3%
	Vrlo često	1	100,0%	38	50,0%	11	36,7%
	Ukupno	1	100,0%	76	100,0%	30	100,0%
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Priča iz vrećice	Nikad	0	0,0%	13	17,1%	2	6,7%
	Rijetko	1	100,0%	16	21,1%	6	20,0%
	Povremeno	0	0,0%	30	39,5%	13	43,3%
	Često	0	0,0%	10	13,2%	8	26,7%
	Vrlo često	0	0,0%	7	9,2%	1	3,3%

	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Usporedba priča	Nikad	0	0,0%	6	7,9%	6	20,0%
	Rijetko	0	0,0%	27	35,5%	6	20,0%
	Povremeno	1	100,0 %	24	31,6%	12	40,0%
	Često	0	0,0%	12	15,8%	3	10,0%
	Vrlo često	0	0,0%	7	9,2%	3	10,0%
	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Stvaranje priča uz pomoć osjetila	Nikad	0	0,0%	8	10,5%	6	20,0%
	Rijetko	1	100,0 %	23	30,3%	3	10,0%
	Povremeno	0	0,0%	27	35,5%	11	36,7%
	Često	0	0,0%	13	17,1%	8	26,7%
	Vrlo često	0	0,0%	5	6,6%	2	6,7%
	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Malešnice, tapšalice i brojalice	Nikad	0	0,0%	2	2,6%	0	0,0%
	Rijetko	0	0,0%	1	1,3%	3	10,0%
	Povremeno	0	0,0%	16	21,1%	5	16,7%
	Često	0	0,0%	21	27,6%	7	23,3%
	Vrlo često	1	100,0 %	36	47,4%	15	50,0%
	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Glazba	da	1	100,0 %	64	84,2%	25	83,3%
	ne	0	0,0%	12	15,8%	5	16,7%
	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Slikovnice	da	1	100,0 %	69	90,8%	27	90,0%
	ne	0	0,0%	7	9,2%	3	10,0%
	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Slikovne kartice	da	1	100,0 %	58	76,3%	27	90,0%
	ne	0	0,0%	18	23,7%	3	10,0%
	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%

Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Društvene igre	da	1	100,0 %	46	60,5%	19	63,3%
	ne	0	0,0%	30	39,5%	11	36,7%
	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Lutke	da	1	100,0 %	62	81,6%	24	80,0%
	ne	0	0,0%	14	18,4%	6	20,0%
	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Ostalo	da	0	0,0%	10	13,2%	6	20,0%
	ne	1	100,0 %	66	86,8%	24	80,0%
	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%
Smatram da je uvijek važno govoriti standardnim jezikom, vrlo razgovjetno i pravilno	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	1	3,3%
	Ne slažem se	0	0,0%	3	3,9%	0	0,0%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	5	6,6%	1	3,3%
	Slažem se	0	0,0%	28	36,8%	12	40,0%
	U potpunosti se slažem	1	100,0 %	40	52,6%	16	53,3%
	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%
Ukoliko primijetim postojanje teškoća u dječjem jezičnom razvoju, znam kako reagirati i intervenirati s ciljem poboljšanja	Uopće se ne slažem	0	0,0%	2	2,6%	0	0,0%
	Ne slažem se	0	0,0%	1	1,3%	0	0,0%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	14	18,4%	10	33,3%
	Slažem se	1	100,0 %	45	59,2%	12	40,0%
	U potpunosti se slažem	0	0,0%	14	18,4%	8	26,7%
	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%
U svom radu osiguravam svakom djetetu priliku za trenutak u kojem će govoriti o nečemu	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	0	0,0%	0	0,0%	2	6,7%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	4	5,3%	2	6,7%
	Slažem se	0	0,0%	30	39,5%	9	30,0%
	U potpunosti se slažem	1	100,0 %	42	55,3%	17	56,7%

	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%
U svom radu koristim metodu aktivnog slušanja	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	0	0,0%	0	0,0%	1	3,3%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	3	3,9%	2	6,7%
	Slažem se	0	0,0%	30	39,5%	10	33,3%
	U potpunosti se slažem	1	100,0 %	43	56,6%	17	56,7%
	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%
Prilikom komunikacije s djecom koristim pitanja otvorenog tipa	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	0	0,0%	0	0,0%	2	6,7%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	4	5,3%	1	3,3%
	Slažem se	0	0,0%	34	44,7%	12	40,0%
	U potpunosti se slažem	1	100,0 %	38	50,0%	15	50,0%
	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%
Na dječja pitanja odgovaram strpljivo i jasno	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	0	0,0%	0	0,0%	2	6,7%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	6	7,9%	2	6,7%
	Slažem se	0	0,0%	37	48,7%	12	40,0%
	U potpunosti se slažem	1	100,0 %	33	43,4%	14	46,7%
	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%
Ukoliko ne znam odgovor na dječje pitanje, zajedno s djetetom pokušavam doći do zadovoljavajućeg odgovora	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	0	0,0%	1	1,3%	0	0,0%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	7	9,2%	2	6,7%
	Slažem se	0	0,0%	33	43,4%	9	30,0%
	U potpunosti se slažem	1	100,0 %	35	46,1%	19	63,3%
	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%
U svom radu propitujem primjerenost okruženja za slušanje te primanje govorno-jezičnih i	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	0	0,0%	1	1,3%	2	6,7%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	9	11,8%	4	13,3%

književno-umjetničkih sadržaja	Slažem se	1	100,0 %	37	48,7%	8	26,7%
	U potpunosti se slažem	0	0,0%	29	38,2%	16	53,3%
	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%
Svjesna/svjestan sam individualnih razlika djece te pristupam svakom djetetu na prihvatljiv i poticajan način	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	0	0,0%	0	0,0%	3	10,0%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	5	6,6%	0	0,0%
	Slažem se	0	0,0%	24	31,6%	8	26,7%
	U potpunosti se slažem	1	100,0 %	47	61,8%	19	63,3%
	Ukupno	1	100,0 %	76	100,0 %	30	100,0%

Pogleda li se razina signifikantnosti kod svih pitanja može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi-kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na *najviši završeni stupanj obrazovanja* (Tablica 12), čime se opovrgava druga hipoteza ovog rada.

Tablica 12. Hi kvadrat test (stupanj obrazovanja)

		Najviši završeni stupanj obrazovanja
Smatrate li sebe govornim uzorom (modelom) djeci koja pohađaju Vašu odgojnu skupinu	Chi-square	,068
	df	2
	Sig.	,967
Smatram da su jezičnoj kreativnosti skloniji	Chi-square	5,112
	df	2
	Sig.	,078
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Dramatizacija teksta (lutka)	Chi-square	6,205
	df	8
	Sig.	,624
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične	Chi-square	4,218
	df	8

kreativnosti: Pričanje prema slici ili pričanje po nizu slika	Sig.	,837
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Priča iz vrećice	Chi-square	8,776
	df	8
	Sig.	,362
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Usporedba priča	Chi-square	7,371
	df	8
	Sig.	,497
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Stvaranje priča uz pomoć osjetila	Chi-square	8,976
	df	8
	Sig.	,344
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Malešnice, tapšalice i brojalice	Chi-square	6,597
	df	8
	Sig.	,581
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Glazba	Chi-square	,203
	df	2
	Sig.	,903
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Slikovnice	Chi-square	,120
	df	2
	Sig.	,942
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Slikovne kartice	Chi-square	2,800
	df	2
	Sig.	,247
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Društvene igre	Chi-square	,699
	df	2
	Sig.	,705
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Lutke	Chi-square	,267
	df	2
	Sig.	,875
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Ostalo	Chi-square	,969
	df	2
	Sig.	,616
Smatram da je uvijek važno govoriti standardnim jezikom, vrlo razgovjetno i pravilno	Chi-square	5,102
	df	8
	Sig.	,747
Ukoliko primijetim postojanje teškoća u dječjem jezičnom razvoju, znam kako reagirati i intervenirati s ciljem poboljšanja	Chi-square	6,356
	df	8
	Sig.	,607
U svom radu osiguravam svakom djetetu priliku za trenutak u kojem će govoriti o nečemu	Chi-square	6,518
	df	6
	Sig.	,368
U svom radu koristim metodu aktivnog slušanja	Chi-square	3,876

	df	6
	Sig.	,693
Prilikom komunikacije s djecom koristim pitanja otvorenog tipa	Chi-square	6,389
	df	6
	Sig.	,381
Na dječja pitanja odgovaram strpljivo i jasno	Chi-square	6,803
	df	6
	Sig.	,339
Ukoliko ne znam odgovor na dječje pitanje, zajedno s djetetom pokušavam doći do zadovoljavajućeg odgovora	Chi-square	3,755
	df	6
	Sig.	,710
U svom radu propitujem primjerenost okruženja za slušanje te primanje govorno-jezičnih i književno-umjetničkih sadržaja	Chi-square	7,178
	df	6
	Sig.	,305
Svjesna/svjestan sam individualnih razlika djece te pristupam svakom djetetu na prihvatljiv i poticajan način	Chi-square	10,448
	df	6
	Sig.	,107

Kako bi se utvrdilo postoji li statistički značajna razlika procjene između stavova odgojitelja sa 6 do 10 godina radnog staža, provedena je statistička obrada dobivenih podataka (Tablica 13).

Tablica 13. Razlike procjena s obzirom na godine radnog staža ispitanika

		Godine radnog staža											
		Manje od 5		6-10 godina		11-15 godina		16-20 godina		21-25 godina		26 i više	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Smatrate li sebe govornim uzorom (modelom) djeci koja pohađaju Vašu odgojnu skupinu	DA	23	92,0%	23	95,8%	14	100,0%	16	100,0%	12	100,0%	16	100,0%
	NE	2	8,0%	1	4,2%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ukupno	25	100,0%	24	100,0%	14	100,0%	16	100,0%	12	100,0%	16	100,0%
Smatram da su jezičnoj kreativnosti skloniji	Djevojčice	23	92,0%	23	95,8%	12	85,7%	13	81,3%	12	100,0%	16	100,0%
	Dječaci	2	8,0%	1	4,2%	2	14,3%	3	18,8%	0	0,0%	0	0,0%
	Ukupno	25	100,0%	24	100,0%	14	100,0%	16	100,0%	12	100,0%	16	100,0%

Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Dramatizacija teksta (lutka)	Nikad	0	0,0%	2	8,3%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Rijetko	7	28,0%	2	8,3%	1	7,1%	1	6,3%	0	0,0%	0	0,0%
	Povremeno	9	36,0%	7	29,2%	5	35,7%	5	31,3%	7	58,3%	6	37,5%
	Često	6	24,0%	8	33,3%	3	21,4%	5	31,3%	2	16,7%	5	31,3%
	Vrlo često	3	12,0%	5	20,8%	5	35,7%	5	31,3%	3	25,0%	5	31,3%
	Ukupno	25	100,0%	24	100,0%	14	100,0%	16	100,0%	12	100,0%	16	100,0%
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Pričanje prema slici ili pričanje po nizu slika	Nikad	1	4,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Rijetko	1	4,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	6,3%
	Povremeno	3	12,0%	6	25,0%	1	7,1%	5	31,3%	1	8,3%	4	25,0%
	Često	11	44,0%	8	33,3%	5	35,7%	4	25,0%	4	33,3%	2	12,5%
	Vrlo često	9	36,0%	10	41,7%	8	57,1%	7	43,8%	7	58,3%	9	56,3%
	Ukupno	25	100,0%	24	100,0%	14	100,0%	16	100,0%	12	100,0%	16	100,0%
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Priča iz vrećice	Nikad	5	20,0%	6	25,0%	1	7,1%	2	12,5%	0	0,0%	1	6,3%
	Rijetko	7	28,0%	4	16,7%	3	21,4%	3	18,8%	2	16,7%	4	25,0%
	Povremeno	10	40,0%	9	37,5%	6	42,9%	4	25,0%	9	75,0%	5	31,3%
	Često	2	8,0%	4	16,7%	3	21,4%	5	31,3%	0	0,0%	4	25,0%
	Vrlo često	1	4,0%	1	4,2%	1	7,1%	2	12,5%	1	8,3%	2	12,5%
	Ukupno	25	100,0%	24	100,0%	14	100,0%	16	100,0%	12	100,0%	16	100,0%
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Usporedba priča	Nikad	5	20,0%	3	12,5%	2	14,3%	1	6,3%	1	8,3%	0	0,0%
	Rijetko	12	48,0%	7	29,2%	3	21,4%	5	31,3%	3	25,0%	3	18,8%
	Povremeno	5	20,0%	9	37,5%	6	42,9%	7	43,8%	4	33,3%	6	37,5%
	Često	2	8,0%	5	20,8%	3	21,4%	1	6,3%	2	16,7%	2	12,5%
	Vrlo često	1	4,0%	0	0,0%	0	0,0%	2	12,5%	2	16,7%	5	31,3%

	Ukupno	25	100,0 %	24	100,0 %	14	100,0 %	16	100,0 %	12	100,0 %	16	100,0 %
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Stvaranje priča uz pomoć osjetila	Nikad	3	12,0%	5	20,8 %	2	14,3 %	4	25,0 %	0	0,0%	0	0,0%
	Rijetko	7	28,0%	8	33,3 %	2	14,3 %	2	12,5 %	3	25,0 %	5	31,3 %
	Povremeno	10	40,0%	7	29,2 %	6	42,9 %	5	31,3 %	6	50,0 %	4	25,0 %
	Često	5	20,0%	2	8,3%	4	28,6 %	5	31,3 %	3	25,0 %	2	12,5 %
	Vrlo često	0	0,0%	2	8,3%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	5	31,3 %
	Ukupno	25	100,0 %	24	100,0 %	14	100,0 %	16	100,0 %	12	100,0 %	16	100,0 %
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Malešnice, tapšalice i brojalice	Nikad	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	6,3%	0	0,0%	1	6,3%
	Rijetko	2	8,0%	0	0,0%	0	0,0%	2	12,5 %	0	0,0%	0	0,0%
	Povremeno	1	4,0%	7	29,2 %	2	14,3 %	4	25,0 %	3	25,0 %	4	25,0 %
	Često	7	28,0%	9	37,5 %	1	7,1%	4	25,0 %	3	25,0 %	4	25,0 %
	Vrlo često	15	60,0%	8	33,3 %	11	78,6 %	5	31,3 %	6	50,0 %	7	43,8 %
	Ukupno	25	100,0 %	24	100,0 %	14	100,0 %	16	100,0 %	12	100,0 %	16	100,0 %
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Glazba	da	24	96,0%	17	70,8 %	11	78,6 %	13	81,3 %	11	91,7 %	14	87,5 %
	ne	1	4,0%	7	29,2 %	3	21,4 %	3	18,8 %	1	8,3%	2	12,5 %
	Ukupno	25	100,0 %	24	100,0 %	14	100,0 %	16	100,0 %	12	100,0 %	16	100,0 %
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Slikovnice	da	21	84,0%	20	83,3 %	14	100,0 %	14	87,5 %	12	100,0 %	16	100,0 %
	ne	4	16,0%	4	16,7 %	0	0,0%	2	12,5 %	0	0,0%	0	0,0%
	Ukupno	25	100,0 %	24	100,0 %	14	100,0 %	16	100,0 %	12	100,0 %	16	100,0 %
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Slikovne kartice	da	17	68,0%	18	75,0 %	13	92,9 %	14	87,5 %	10	83,3 %	14	87,5 %
	ne	8	32,0%	6	25,0 %	1	7,1%	2	12,5 %	2	16,7 %	2	12,5 %
	Ukupno	25	100,0 %	24	100,0 %	14	100,0 %	16	100,0 %	12	100,0 %	16	100,0 %

Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Društvene igre	da	15	60,0%	15	62,5%	5	35,7%	11	68,8%	9	75,0%	11	68,8%
	ne	10	40,0%	9	37,5%	9	64,3%	5	31,3%	3	25,0%	5	31,3%
	Ukupno	25	100,0%	24	100,0%	14	100,0%	16	100,0%	12	100,0%	16	100,0%
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Lutke	da	16	64,0%	18	75,0%	14	100,0%	15	93,8%	10	83,3%	14	87,5%
	ne	9	36,0%	6	25,0%	0	0,0%	1	6,3%	2	16,7%	2	12,5%
	Ukupno	25	100,0%	24	100,0%	14	100,0%	16	100,0%	12	100,0%	16	100,0%
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Ostalo	da	2	8,0%	1	4,2%	2	14,3%	4	25,0%	1	8,3%	6	37,5%
	ne	23	92,0%	23	95,8%	12	85,7%	12	75,0%	11	91,7%	10	62,5%
	Ukupno	25	100,0%	24	100,0%	14	100,0%	16	100,0%	12	100,0%	16	100,0%
Smatram da je uvijek važno govoriti standardnim jezikom, vrlo razgovjetno i pravilno	Uopće se ne slažem	1	4,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	0	0,0%	1	4,2%	1	7,1%	0	0,0%	0	0,0%	1	6,3%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	1	4,2%	1	7,1%	1	6,3%	0	0,0%	3	18,8%
	Slažem se	11	44,0%	9	37,5%	7	50,0%	7	43,8%	2	16,7%	4	25,0%
	U potpunosti se slažem	13	52,0%	13	54,2%	5	35,7%	8	50,0%	10	83,3%	8	50,0%
	Ukupno	25	100,0%	24	100,0%	14	100,0%	16	100,0%	12	100,0%	16	100,0%
Ukoliko primijetim postojanje teškoća u dječjem jezičnom razvoju, znam kako reagirati i intervenirati s ciljem poboljšanja	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	2	14,3%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	0	0,0%	0	0,0%	1	7,1%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Niti se slažem niti se ne slažem	8	32,0%	4	16,7%	2	14,3%	6	37,5%	1	8,3%	3	18,8%
	Slažem se	14	56,0%	16	66,7%	6	42,9%	5	31,3%	7	58,3%	10	62,5%
	U potpunosti se slažem	3	12,0%	4	16,7%	3	21,4%	5	31,3%	4	33,3%	3	18,8%
	Ukupno	25	100,0%	24	100,0%	14	100,0%	16	100,0%	12	100,0%	16	100,0%

U svom radu osiguravam svakom djetetu priliku za trenutak u kojem će govoriti o nečemu	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	1	4,0%	1	4,2%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	1	4,2%	1	7,1%	0	0,0%	1	8,3%	3	18,8%
	Slažem se	9	36,0%	8	33,3%	7	50,0%	7	43,8%	6	50,0%	2	12,5%
	U potpunosti se slažem	15	60,0%	14	58,3%	6	42,9%	9	56,3%	5	41,7%	11	68,8%
	Ukupno	25	100,0%	24	100,0%	14	100,0%	16	100,0%	12	100,0%	16	100,0%
U svom radu koristim metodu aktivnog slušanja	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	0	0,0%	1	4,2%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Niti se slažem niti se ne slažem	1	4,0%	0	0,0%	1	7,1%	0	0,0%	0	0,0%	3	18,8%
	Slažem se	9	36,0%	10	41,7%	7	50,0%	7	43,8%	5	41,7%	2	12,5%
	U potpunosti se slažem	15	60,0%	13	54,2%	6	42,9%	9	56,3%	7	58,3%	11	68,8%
	Ukupno	25	100,0%	24	100,0%	14	100,0%	16	100,0%	12	100,0%	16	100,0%
Prilikom komunikacije s djecom koristim pitanja otvorenog tipa	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	1	4,0%	1	4,2%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	2	14,3%	0	0,0%	0	0,0%	3	18,8%
	Slažem se	13	52,0%	12	50,0%	6	42,9%	6	37,5%	6	50,0%	3	18,8%
	U potpunosti se slažem	11	44,0%	11	45,8%	6	42,9%	10	62,5%	6	50,0%	10	62,5%
	Ukupno	25	100,0%	24	100,0%	14	100,0%	16	100,0%	12	100,0%	16	100,0%
Na dječja pitanja odgovaram strpljivo i jasno	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	1	4,0%	1	4,2%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	3	21,4%	1	6,3%	1	8,3%	3	18,8%

	Slažem se	14	56,0%	11	45,8%	6	42,9%	7	43,8%	6	50,0%	5	31,3%
	U potpunosti se slažem	10	40,0%	12	50,0%	5	35,7%	8	50,0%	5	41,7%	8	50,0%
	Ukupno	25	100,0%	24	100,0%	14	100,0%	16	100,0%	12	100,0%	16	100,0%
Ukoliko ne znam odgovor na dječje pitanje, zajedno s djetetom pokušavam doći do zadovoljavajućeg odgovora	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	1	4,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Niti se slažem niti se ne slažem	1	4,0%	2	8,3%	3	21,4%	0	0,0%	0	0,0%	3	18,8%
	Slažem se	8	32,0%	10	41,7%	8	57,1%	8	50,0%	5	41,7%	3	18,8%
	U potpunosti se slažem	15	60,0%	12	50,0%	3	21,4%	8	50,0%	7	58,3%	10	62,5%
	Ukupno	25	100,0%	24	100,0%	14	100,0%	16	100,0%	12	100,0%	16	100,0%
U svom radu propitujem primjerenost okruženja za slušanje te primanje govorno-jezičnih i književno-umjetničkih sadržaja	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	0	0,0%	1	4,2%	2	14,3%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Niti se slažem niti se ne slažem	1	4,0%	4	16,7%	2	14,3%	0	0,0%	2	16,7%	4	25,0%
	Slažem se	11	44,0%	12	50,0%	6	42,9%	8	50,0%	5	41,7%	4	25,0%
	U potpunosti se slažem	13	52,0%	7	29,2%	4	28,6%	8	50,0%	5	41,7%	8	50,0%
	Ukupno	25	100,0%	24	100,0%	14	100,0%	16	100,0%	12	100,0%	16	100,0%
Svjesna/svjestan sam individualnih razlika djece te pristupam svakom djetetu na prihvatljiv i poticajan način	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	1	4,0%	1	4,2%	1	7,1%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	1	7,1%	1	6,3%	0	0,0%	3	18,8%
	Slažem se	6	24,0%	8	33,3%	4	28,6%	6	37,5%	4	33,3%	4	25,0%
	U potpunosti se slažem	18	72,0%	15	62,5%	8	57,1%	9	56,3%	8	66,7%	9	56,3%
	Ukupno	25	100,0%	24	100,0%	14	100,0%	16	100,0%	12	100,0%	16	100,0%

Pogleda li se razina signifikantnosti kod pitanja *kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Stvaranje priča uz pomoć osjetila, koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Ostalo* može se uočiti kako vrijednost Hi-kvadrat testa iznosi $p < 0,05$, što znači da je uočena statistički značajna razlika s obzirom na *godine radnog staža* (Tablica 14).

Dobiveni rezultati djelomično potvrđuju prvu hipotezu kojom se smatralo da će odgojitelji sa 6 do 10 godina radnog staža izražavati veći stupanj slaganja sa svim ponuđenim tvrdnjama.

Tablica 14. Hi-kvadrat test (godine radnog staža)

		Godine radnog staža
Smatrate li sebe govornim uzorom (modelom) djeci koja pohađaju Vašu odgojnu skupinu	Chi-square	4,314
	df	5
	Sig.	,505
Smatram da su jezičnoj kreativnosti skloniji	Chi-square	6,530
	df	5
	Sig.	,258
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Dramatizacija teksta (lutka)	Chi-square	24,308
	df	20
	Sig.	,229
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Pričanje prema slici ili pričanje po nizu slika	Chi-square	16,385
	df	20
	Sig.	,692
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Priča iz vrećice	Chi-square	19,343
	df	20
	Sig.	,500
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Usporedba priča	Chi-square	26,271
	df	20
	Sig.	,157
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje	Chi-square	34,333
	df	20

jezične kreativnosti: Stvaranje priča uz pomoć osjetila	Sig.	,024*
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Malešnice, tapšalice i brojalice	Chi-square	25,379
	df	20
	Sig.	,187
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Glazba	Chi-square	6,880
	df	5
	Sig.	,230
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Slikovnice	Chi-square	7,343
	df	5
	Sig.	,196
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Slikovne kartice	Chi-square	5,346
	df	5
	Sig.	,375
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Društvene igre	Chi-square	5,608
	df	5
	Sig.	,346
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Lutke	Chi-square	10,840
	df	5
	Sig.	,055
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Ostalo	Chi-square	11,230
	df	5
	Sig.	,047*
Smatram da je uvijek važno govoriti standardnim jezikom, vrlo razgovjetno i pravilno	Chi-square	19,723
	df	20
	Sig.	,475
Ukoliko primijetim postojanje teškoća u dječjem jezičnom razvoju, znam kako reagirati i intervenirati s ciljem poboljšanja	Chi-square	30,270
	df	20
	Sig.	,066
U svom radu osiguravam svakom djetetu priliku za trenutak u kojem će govoriti o nečemu	Chi-square	15,460
	df	15
	Sig.	,419
U svom radu koristim metodu aktivnog slušanja	Chi-square	17,447
	df	15
	Sig.	,293
Prilikom komunikacije s djecom koristim pitanja otvorenog tipa	Chi-square	20,092
	df	15
	Sig.	,168
Na dječja pitanja odgovaram strpljivo i jasno	Chi-square	14,586
	df	15
	Sig.	,482

Ukoliko ne znam odgovor na dječje pitanje, zajedno s djetetom pokušavam doći do zadovoljavajućeg odgovora	Chi-square	18,099
	df	15
	Sig.	,257
U svom radu propitujem primjerenost okruženja za slušanje te primanje govorno-jezičnih i književno-umjetničkih sadržaja	Chi-square	19,113
	df	15
	Sig.	,209
Svjesna/svjestan sam individualnih razlika djece te pristupam svakom djetetu na prihvatljiv i poticajan način	Chi-square	13,900
	df	15
	Sig.	,533

* The Chi-square statistic is significant at the ,05 level.

Kako bi se utvrdilo postoji li statistički značajna razlika procjene između stavova odgojitelja djece koja pohađaju stariju vrtićnu skupinu, provedena je statistička obrada dobivenih podataka (Tablica 15).

Tablica 15. Razlike procjena s obzirom na dobnu skupinu u kojoj rade

		Dob skupine u kojoj trenutno radite													
		Mlađa jaslička		Starija jaslička		Mlađa vrtićka		Srednja vrtićka		Starija vrtićka		Program predškole		Mješovita dobna skupina	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Smatrate li sebe govornim uzorom (modelom) djeci koja pohađaju Vašu odgojnu skupinu	DA	13	100,0%	2	100,0%	14	100,0%	18	100,0%	15	100,0%	3	100,0%	20	87,0%
	NE	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	3	13,0%
	Total	13	100,0%	2	100,0%	14	100,0%	18	100,0%	15	100,0%	3	100,0%	23	100,0%
Smatram da su jezičnoj kreativnosti skloniji	Djevojčice	12	92,3%	2	95,2%	12	85,7%	17	94,4%	13	86,7%	3	100,0%	22	95,7%
	Dječaci	1	7,7%	1	4,8%	2	14,3%	1	5,6%	2	13,3%	0	0,0%	1	4,3%
	Total	13	100,0%	2	100,0%	14	100,0%	18	100,0%	15	100,0%	3	100,0%	23	100,0%
Kojim metodama i	Nikad	1	7,7%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	33,3%	0	0,0%

aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Dramatizacija teksta (lutka)	Rijetko	3	23,1 %	2	9,5%	0	0,0%	0	0,0%	3	20,0 %	1	33,3 %	2	8,7%
	Povremeno	2	15,4 %	5	23,8 %	4	28,6 %	10	55,6 %	7	46,7 %	1	33,3 %	10	43,5 %
	Često	3	23,1 %	1	47,6 %	5	35,7 %	4	22,2 %	2	13,3 %	0	0,0%	5	21,7 %
	Vrlo često	4	30,8 %	4	19,0 %	5	35,7 %	4	22,2 %	3	20,0 %	0	0,0%	6	26,1 %
	Total	13	100,0 %	2	100,0 %	14	100,0 %	18	100,0 %	15	100,0 %	3	100,0 %	23	100,0 %
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Pričanje prema slici ili pričanje po nizu slika	Nikad	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	4,3%
	Rijetko	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	5,6%	0	0,0%	0	0,0%	1	4,3%
	Povremeno	0	0,0%	1	4,8%	2	14,3 %	8	44,4 %	2	13,3 %	1	33,3 %	6	26,1 %
	Često	2	15,4 %	7	33,3 %	5	35,7 %	2	11,1 %	8	53,3 %	1	33,3 %	9	39,1 %
	Vrlo često	11	84,6 %	1	61,9 %	7	50,0 %	7	38,9 %	5	33,3 %	1	33,3 %	6	26,1 %
	Total	13	100,0 %	2	100,0 %	14	100,0 %	18	100,0 %	15	100,0 %	3	100,0 %	23	100,0 %
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Priča iz vrećice	Nikad	3	23,1 %	2	9,5%	1	7,1%	2	11,1 %	4	26,7 %	1	33,3 %	2	8,7%
	Rijetko	2	15,4 %	4	19,0 %	2	14,3 %	6	33,3 %	2	13,3 %	0	0,0%	7	30,4 %
	Povremeno	5	38,5 %	1	52,4 %	8	57,1 %	6	33,3 %	3	20,0 %	1	33,3 %	9	39,1 %
	Često	1	7,7%	4	19,0 %	2	14,3 %	4	22,2 %	3	20,0 %	1	33,3 %	3	13,0 %
	Vrlo često	2	15,4 %	0	0,0%	1	7,1%	0	0,0%	3	20,0 %	0	0,0%	2	8,7%
	Total	13	100,0 %	2	100,0 %	14	100,0 %	18	100,0 %	15	100,0 %	3	100,0 %	23	100,0 %
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Usporedba priča	Nikad	2	15,4 %	1	4,8%	1	7,1%	1	5,6%	3	20,0 %	1	33,3 %	3	13,0 %
	Rijetko	4	30,8 %	6	28,6 %	6	42,9 %	4	22,2 %	5	33,3 %	0	0,0%	8	34,8 %
	Povremeno	4	30,8 %	9	42,9 %	2	14,3 %	8	44,4 %	5	33,3 %	1	33,3 %	8	34,8 %
	Često	2	15,4 %	3	14,3 %	2	14,3 %	3	16,7 %	0	0,0%	1	33,3 %	4	17,4 %
	Vrlo često	1	7,7%	2	9,5%	3	21,4 %	2	11,1 %	2	13,3 %	0	0,0%	0	0,0%

	Total	13	100,0	2	100,0	14	100,0	18	100,0	15	100,0	3	100,0	23	100,0
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Stvaranje priča uz pomoć osjetila	Nikad	2	15,4	1	4,8%	0	0,0%	2	11,1	4	26,7	1	33,3	4	17,4
	Rijetko	4	30,8	5	23,8	3	21,4	7	38,9	4	26,7	0	0,0%	4	17,4
	Povremeno	3	23,1	8	38,1	5	35,7	6	33,3	5	33,3	2	66,7	9	39,1
	Često	3	23,1	6	28,6	4	28,6	3	16,7	1	6,7%	0	0,0%	4	17,4
	Vrlo često	1	7,7%	1	4,8%	2	14,3	0	0,0%	1	6,7%	0	0,0%	2	8,7%
	Total	13	100,0	2	100,0	14	100,0	18	100,0	15	100,0	3	100,0	23	100,0
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Malešnice, tapšalice i brojalice	Nikad	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	5,6%	0	0,0%	0	0,0%	1	4,3%
	Rijetko	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	5,6%	1	6,7%	0	0,0%	2	8,7%
	Povremeno	0	0,0%	2	9,5%	1	7,1%	7	38,9	6	40,0	1	33,3	4	17,4
	Često	2	15,4	5	23,8	3	21,4	2	11,1	5	33,3	2	66,7	9	39,1
	Vrlo često	11	84,6	1	66,7	10	71,4	7	38,9	3	20,0	0	0,0%	7	30,4
	Total	13	100,0	2	100,0	14	100,0	18	100,0	15	100,0	3	100,0	23	100,0
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Glazba	da	12	92,3	2	100,0	13	92,9	13	72,2	9	60,0	2	66,7	20	87,0
	ne	1	7,7%	0	0,0%	1	7,1%	5	27,8	6	40,0	1	33,3	3	13,0
	Total	13	100,0	2	100,0	14	100,0	18	100,0	15	100,0	3	100,0	23	100,0
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Slikovnice	da	12	92,3	2	100,0	13	92,9	17	94,4	12	80,0	2	66,7	20	87,0
	ne	1	7,7%	0	0,0%	1	7,1%	1	5,6%	3	20,0	1	33,3	3	13,0
	Total	13	100,0	2	100,0	14	100,0	18	100,0	15	100,0	3	100,0	23	100,0
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Slikovne kartice	da	8	61,5	1	81,0	14	100,0	13	72,2	14	93,3	3	100,0	17	73,9
	ne	5	38,5	4	19,0	0	0,0%	5	27,8	1	6,7%	0	0,0%	6	26,1
	Total	13	100,0	2	100,0	14	100,0	18	100,0	15	100,0	3	100,0	23	100,0

Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Društvene igre	da	4	30,8 %	1 4	66,7 %	11	78,6 %	12	66,7 %	10	66,7 %	2	66,7 %	13	56,5 %
	ne	9	69,2 %	7	33,3 %	3	21,4 %	6	33,3 %	5	33,3 %	1	33,3 %	10	43,5 %
	Total	13	100,0 %	2 1	100,0 %	14	100,0 %	18	100,0 %	15	100,0 %	3	100,0 %	23	100,0 %
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Lutke	da	10	76,9 %	1 9	90,5 %	12	85,7 %	14	77,8 %	11	73,3 %	2	66,7 %	19	82,6 %
	ne	3	23,1 %	2	9,5 %	2	14,3 %	4	22,2 %	4	26,7 %	1	33,3 %	4	17,4 %
	Total	13	100,0 %	2 1	100,0 %	14	100,0 %	18	100,0 %	15	100,0 %	3	100,0 %	23	100,0 %
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Ostalo	da	4	30,8 %	0	0,0 %	3	21,4 %	4	22,2 %	2	13,3 %	0	0,0 %	3	13,0 %
	ne	9	69,2 %	2 1	100,0 %	11	78,6 %	14	77,8 %	13	86,7 %	3	100,0 %	20	87,0 %
	Total	13	100,0 %	2 1	100,0 %	14	100,0 %	18	100,0 %	15	100,0 %	3	100,0 %	23	100,0 %
Smatram da je uvijek važno govoriti standardnim jezikom, vrlo razgovjetno i pravilno	Uopće se ne slažem	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	1	4,3 %
	Ne slažem se	1	7,7 %	0	0,0 %	0	0,0 %	1	5,6 %	1	6,7 %	0	0,0 %	0	0,0 %
	Niti se slažem niti se ne slažem	2	15,4 %	0	0,0 %	2	14,3 %	2	11,1 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
	Slažem se	4	30,8 %	8	38,1 %	3	21,4 %	8	44,4 %	8	53,3 %	1	33,3 %	8	34,8 %
	U potpunosti se slažem	6	46,2 %	1 3	61,9 %	9	64,3 %	7	38,9 %	6	40,0 %	2	66,7 %	14	60,9 %
	Total	13	100,0 %	2 1	100,0 %	14	100,0 %	18	100,0 %	15	100,0 %	3	100,0 %	23	100,0 %
Ukoliko primijetim postojanje teškoća u dječjem jezičnom razvoju, znam kako reagirati i intervenirati s	Uopće se ne slažem	0	0,0 %	0	0,0 %	1	7,1 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	1	4,3 %
	Ne slažem se	0	0,0 %	1	4,8 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
	Niti se slažem niti se ne slažem	2	15,4 %	5	23,8 %	3	21,4 %	6	33,3 %	5	33,3 %	1	33,3 %	2	8,7 %
	Slažem se	8	61,5 %	1 0	47,6 %	6	42,9 %	9	50,0 %	8	53,3 %	2	66,7 %	15	65,2 %

ciljem poboljšanja	U potpunosti se slažem	3	23,1%	5	23,8%	4	28,6%	3	16,7%	2	13,3%	0	0,0%	5	21,7%
	Total	13	100,0%	21	100,0%	14	100,0%	18	100,0%	15	100,0%	3	100,0%	23	100,0%
U svom radu osiguravam svakom djetetu priliku za trenutak u kojem će govoriti o nečemu	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	2	8,7%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	1	7,1%	2	11,1%	0	0,0%	0	0,0%	3	13,0%
	Slažem se	5	38,5%	9	42,9%	3	21,4%	3	16,7%	7	46,7%	2	66,7%	10	43,5%
	U potpunosti se slažem	8	61,5%	12	57,1%	10	71,4%	13	72,2%	8	53,3%	1	33,3%	8	34,8%
	Total	13	100,0%	21	100,0%	14	100,0%	18	100,0%	15	100,0%	3	100,0%	23	100,0%
U svom radu koristim metodu aktivnog slušanja	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	4,3%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	1	7,1%	2	11,1%	0	0,0%	0	0,0%	2	8,7%
	Slažem se	5	38,5%	8	38,1%	2	14,3%	4	22,2%	9	60,0%	2	66,7%	10	43,5%
	U potpunosti se slažem	8	61,5%	13	61,9%	11	78,6%	12	66,7%	6	40,0%	1	33,3%	10	43,5%
	Total	13	100,0%	21	100,0%	14	100,0%	18	100,0%	15	100,0%	3	100,0%	23	100,0%
Prilikom komunikacije s djecom koristim pitanja otvorenog tipa	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	2	8,7%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	1	7,1%	2	11,1%	1	6,7%	0	0,0%	1	4,3%

	Slažem se	7	53,8 %	8	38,1 %	3	21,4 %	4	22,2 %	9	60,0 %	2	66,7 %	13	56,5 %
	U potpunosti se slažem	6	46,2 %	1 3	61,9 %	10	71,4 %	12	66,7 %	5	33,3 %	1	33,3 %	7	30,4 %
	Total	13	100,0 %	2 1	100,0 %	14	100,0 %	18	100,0 %	15	100,0 %	3	100,0 %	23	100,0 %
Na dječja pitanja odgovaram strpljivo i jasno	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	2	8,7%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	1	7,1%	2	11,1 %	1	6,7%	1	33,3 %	3	13,0 %
	Slažem se	7	53,8 %	9	42,9 %	5	35,7 %	8	44,4 %	8	53,3 %	1	33,3 %	11	47,8 %
	U potpunosti se slažem	6	46,2 %	1 2	57,1 %	8	57,1 %	8	44,4 %	6	40,0 %	1	33,3 %	7	30,4 %
	Total	13	100,0 %	2 1	100,0 %	14	100,0 %	18	100,0 %	15	100,0 %	3	100,0 %	23	100,0 %
	Ukoliko ne znam odgovor na dječje pitanje, zajedno s djetetom pokušavam doći do zadovoljavajućeg odgovora	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
	Ne slažem se	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	4,3%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	1	4,8%	2	14,3 %	3	16,7 %	0	0,0%	0	0,0%	3	13,0 %
	Slažem se	10	76,9 %	8	38,1 %	1	7,1%	3	16,7 %	9	60,0 %	1	33,3 %	10	43,5 %
	U potpunosti se slažem	3	23,1 %	1 2	57,1 %	11	78,6 %	12	66,7 %	6	40,0 %	2	66,7 %	9	39,1 %
	Total	13	100,0 %	2 1	100,0 %	14	100,0 %	18	100,0 %	15	100,0 %	3	100,0 %	23	100,0 %
U svom radu propitujem primjerenost okruženja za	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	5,6%	0	0,0%	0	0,0%	2	8,7%

slušanje te primanje govorno-jezičnih i književno-umjetničkih sadržaja	Niti se slažem niti se ne slažem	1	7,7%	2	9,5%	2	14,3%	2	11,1%	2	13,3%	0	0,0%	4	17,4%
	Slažem se	8	61,5%	12	57,1%	2	14,3%	6	33,3%	9	60,0%	2	66,7%	7	30,4%
	U potpunosti se slažem	4	30,8%	7	33,3%	10	71,4%	9	50,0%	4	26,7%	1	33,3%	10	43,5%
	Total	13	100,0%	21	100,0%	14	100,0%	18	100,0%	15	100,0%	3	100,0%	23	100,0%
Svjesna/svjestana sam individualnih razlika djece te pristupam svakom djetetu na prihvatljiv i poticajan način	Uopće se ne slažem	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne slažem se	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	3	13,0%
	Niti se slažem niti se ne slažem	0	0,0%	1	4,8%	1	7,1%	2	11,1%	0	0,0%	0	0,0%	1	4,3%
	Slažem se	4	30,8%	6	28,6%	2	14,3%	3	16,7%	7	46,7%	1	33,3%	9	39,1%
	U potpunosti se slažem	9	69,2%	14	66,7%	11	78,6%	13	72,2%	8	53,3%	2	66,7%	10	43,5%
Total	13	100,0%	21	100,0%	14	100,0%	18	100,0%	15	100,0%	3	100,0%	23	100,0%	

Pogleda li se razina signifikantnosti kod pitanja *koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Glazba* može se uočiti kako vrijednost Hi-kvadrat testa iznosi $p < 0,05$, što znači da je uočena statistički značajna razlika s obzirom na *dob skupine u kojoj trenutačno rade*, pri čemu se glazba puno manje koristi (60,0%) u starijoj vrtićkoj skupini (Tablica 16).

Dobiveni rezultati djelomično potvrđuju treću hipotezu kojom se smatralo da će odgojitelji djece koja pohađaju stariju vrtićku skupinu izražavati veći stupanj slaganja sa svim ponuđenim tvrdnjama.

Tablica 16. Hi-kvadrat test (dobna skupina u kojoj rade)

Hi kvadrat test

		Dob skupine u kojoj trenutano radite
Smatrate li sebe govornim uzorom (modelom) djeci koja pohađaju Vašu odgojnu skupinu	Chi-square	11,273
	df	6
	Sig.	,080
Smatram da su jezičnoj kreativnosti skloniji	Chi-square	2,571
	df	6
	Sig.	,860
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Dramatizacija teksta (lutka)	Chi-square	41,705
	df	24
	Sig.	,014*
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Pričanje prema slici ili pričanje po nizu slika	Chi-square	33,616
	df	24
	Sig.	,092
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Priča iz vrećice	Chi-square	21,206
	df	24
	Sig.	,627
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Usporedba priča	Chi-square	17,128
	df	24
	Sig.	,843
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Stvaranje priča uz pomoć osjetila	Chi-square	17,366
	df	24
	Sig.	,833
Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti: Malešnice, tapšalice i brojalice	Chi-square	37,125
	df	24
	Sig.	,043*
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Glazba	Chi-square	14,674
	df	6
	Sig.	,023*
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Slikovnice	Chi-square	7,011
	df	6
	Sig.	,320
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Slikovne kartice	Chi-square	10,043
	df	6

	Sig.	,123
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Društvene igre	Chi-square	7,804
	df	6
	Sig.	,253
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Lutke	Chi-square	2,729
	df	6
	Sig.	,842
Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu: Ostalo	Chi-square	8,083
	df	6
	Sig.	,232
Smatram da je uvijek važno govoriti standardnim jezikom, vrlo razgovjetno i pravilno	Chi-square	21,006
	df	24
	Sig.	,638
Ukoliko primijetim postojanje teškoća u dječjem jezičnom razvoju, znam kako reagirati i intervenirati s ciljem poboljšanja	Chi-square	15,419
	df	24
	Sig.	,908
U svom radu osiguravam svakom djetetu priliku za trenutak u kojem će govoriti o nečemu	Chi-square	21,718
	df	18
	Sig.	,245
U svom radu koristim metodu aktivnog slušanja	Chi-square	18,105
	df	18
	Sig.	,449
Prilikom komunikacije s djecom koristim pitanja otvorenog tipa	Chi-square	22,742
	df	18
	Sig.	,201
Na dječja pitanja odgovaram strpljivo i jasno	Chi-square	17,083
	df	18
	Sig.	,517
Ukoliko ne znam odgovor na dječje pitanje, zajedno s djetetom pokušavam doći do zadovoljavajućeg odgovora	Chi-square	27,891
	df	18
	Sig.	,064
U svom radu propitujem primjerenost okruženja za slušanje te primanje govorno-jezičnih i književno-umjetničkih sadržaja	Chi-square	18,649
	df	18
	Sig.	,414
Svjesna/svjestan sam individualnih razlika djece te pristupam svakom djetetu na prihvatljiv i poticajan način	Chi-square	21,018
	df	18
	Sig.	,279

*. The Chi-square statistic is significant at the ,05 level.

4.6. Rasprava

Provedeno istraživanje potvrđuje pretpostavku kako se odgojitelji najčešće koriste slikovnicom kao pomoćnim sredstvom i materijalom u radu pri poticanju dječje jezične kreativnosti. Prema Bilobrk (2020) ističe se važnost prepoznavanja uloge odgojitelja u pristupu i samom odabiru slikovnice. Naime, slikovnica mora biti primjerena dječjoj dobi, spoznajnoj razini, namjeni i svrsi uporabe iste.

Analizom odgovora koje su odgojitelji samostalno unosili pod ponuđeno pitanje vidljivo je kako u svom radu koriste pokret, likovna sredstva i izražavanje, likovne aktivnosti, umjetničke tekstove itd. Đuranović i sur. (2020) navode kako će vizualno kreativne aktivnosti omogućiti djeci da istražuju moguće načine izražavanja vlastitih misli i ideja koristeći različite likovne materijale i tehnike.

Univerzalna formula za poticanje dječje kreativnosti ne može se dati, niti se može učiniti da djeca postanu kreativna, no tu do izražaja dolazi upravo važnost odgojiteljeve uloge kao zagovaratelja i poticatelja na učenje kroz igru, kreatora okruženja koje podržava kreativnost, onoga koji priprema primjerene materijale i aktivnosti, u svrhu izlaska na vidjelo kreativnosti svakog pojedinog djeteta. Sama odgojiteljska profesija nudi pojedincima da budu kreativni, otvoreni, fleksibilni, ali ih i nedvojbeno stavlja u izrazito visok položaj odgovornosti svakoga dana provedenog u skupini s djecom. Vremensko razdoblje koje djeca provedu u vrtiću predstavlja najosjetljivije razdoblje kada su osjetljivi na vanjske utjecaje te im je stoga potrebno pružiti najbolju skrb i obrazovanje, a to je ujedno i ključno razdoblje i jedinstvena prilika za osiguravanje temelja na svim područjima djetetova razvoja, pa tako i govorno-jezičnomu. Uz obitelj, kao djetetovu primarnu zajednicu, predškolska ustanova ima sve veću važnost u životu djeteta. Odgojitelji kao stručnjaci u svom području trebali bi se kontinuirano razvijati, nadograđivati svoja znanja, istraživati, obogaćivati svoje kompetencije u cilju prepoznavanja i osvještavanja svojih jakih i slabijih strana kako bi mogli svakom pojedinom djetetu omogućiti povoljne uvjete za cjeloviti razvoj. Kako je igra sastavni dio dječjih života od najranije dobi i u njima zauzima važno mjesto, upravo je ona aktivnost u kojoj kreativni procesi dolaze do izražaja. Kako bi se kreativnost uspješno razvijala, odgojitelji su ti koji moraju biti svjesni njezine važnosti, vjerovati u dijete i svakodnevno nuditi bogatstvo primjerenih materijala i poticaja.

Prilikom navođenja primjera dječje jezične kreativnosti, odgojitelji su najčešće navodili novotvorenice. Vrlo je važno da novotvorenice odgojitelj prepozna kao primjer dječje kreativnosti s obzirom na to da njihovom tvorbom dijete „prikriva svoje neznanje i nerazumijevanje odraslih, privlači pozornost na sebe svojim kreativnim izričajima te zadovoljava svoje emocionalne potrebe za veseljem kroz različite jezične igre i manipulacijom istih“ (Babić, 2019, str.14).

U današnjem svijetu kreativni pojedinci su oni koji predstavljaju izvor i pokretače promjena, aktivne sudionike društvenog rasta i razvoja, a time čine i najveće bogatstvo društva. Upravo ih je za tu ulogu važno pripremati već od najranije dobi, a samo poticajnim okruženjem i usmjeravanjem dječjih aktivnosti kreativnom načinu mišljenja i djelovanja, stvaraju se povoljni uvjeti za istu. Na kraju, najveće zadovoljstvo i počašćenost osjećaju odgojitelji koji pri završetku vrtića ispraćaju djecu u daljnji život znajući da su ovladala potrebnim vještinama i znanjima koja će koristiti kroz život.

5. ZAKLJUČAK

Pregledom stručne literature, ali i dostupnih dokumenata kao što su *Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju* i *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj* primjećuje se zajednička spona koja ističe važnost poticanja svih područja djetetova razvoja, a samim time i govorno-jezičnog razvoja. Pitanje razvoja jezika dovelo je do mnogo teorijskih rasprava i istraživanja, no činjenica da djeca usvajaju jezik nevjerojatno lako upućuje na glavnu ulogu bioloških procesa, kao i neraskidivu vezu genetike, okoline i utjecaja djetetovih interakcija u kojima sudjeluje. Tijekom ranog usvajanja jezika kod djece se redovito može primijetiti i jedno od njegovih značajnijih obilježja, a to je kreativnost. No, koliko dugo će to obilježje zadržati, a koliko potisnuti, u priličnoj mjeri ovisi i odraslima koji se djecom bave. Upravo se poticanje dječje kreativnosti smatra ključnim obrazovnim ciljem u mnogim obrazovnim sustavima širom svijeta. Kako je sve veći udio vremena u danu koje djeca provode u predškolskim ustanovama, pripremom za ovo istraživanje nastojao se staviti naglasak upravo na odgojitelje, kao stručnjake s određenim kompetencijama i glavne objekte analize, koji imaju vrlo važnu ulogu u poticanju razvoja djeteta na svim razvojnim područjima, pa tako i u razvoju dječje kreativnosti. Kako bi ju uspješno razvijali, i sami moraju biti svjesni njezine važnosti, vjerovati u dijete te stvarati poticajno okruženje, kreiranjem fleksibilnoga kurikuluma orijentiranog na dijete i na podupiranje djetetove mašte i kreativnosti. Velika većina odgojitelja svjesna je važnosti njihove uloge kao govornog uzora djece u skupini u kojoj rade. Pronalaze kreativne načine i pristupe svakom djetetu, prema kojima pružaju pozitivan model komunikacije uopće, ali i nude bogatstvo materijala i poticaja kojima potiču dječju jezičnu kreativnost.

Zaključno, ovakav način istraživanja trebalo bi provoditi češće, a s ciljem refleksije i samorefleksije odgojitelja, kao i poticaja percepcije vlastitih metoda i postupaka.

6. LITERATURA

- Aladrovič Slovaček, K. (2019). *Od usvajanja do učenja hrvatskoga jezika*. Alfa d.d.
- Apel, K., Masterson, J. (2004). *Jezik i govor od rođenja do šeste godine: od glasanja do prvih riječi početne pismenosti – potpuni vodič za roditelje i odgojitelje*. Ostvarenje.
- Berk, L. E. (2015). *Dječja razvojna psihologija*. Naklada Slap.
- Cvetković-Lay, J., Pečjak, V. (2004). *Možeš i drugačije: priručnik s vježbama za poticanje kreativnog mišljenja*. Alinea.
- Čudina-Obradović, M., Bilopavlović, T., Ladika, Z., Šušković Stipanović, R. (1990). *Dosadno mi je - što da radim: priručnik za razvijanje dječje kreativnosti*. Školska knjiga.
- Diamond, M., Hopson, J. (2006). *Čarobno drveće uma: Kako razvijati inteligenciju, kreativnost i zdrave emocije vašeg djeteta od rođenja do adolescencije*. Ostvarenje.
- Duran, M. (2011). *Dijete i igra*. Naklada Slap.
- Kuvač, J., Palmović, M. (2007). *Metodologija istraživanja dječjeg jezika*. Naknada Slap.
- Largo, R.H. (2013). *Sretno djetinjstvo*. Mozaik knjiga.
- Miljak, A. (1987). *Uloga komunikacije u razvoju govora djece predškolske dobi*. Školske novine.
- Pavličević-Franić, D. (2005). *Komunikacijom do gramatike*. Alfa.
- Peti-Stantić, A., Velički, V. (2008). *Jezične igre za velike i male*. Alfa d.d.
- Petrović-Sočo, B. (1997). *Dijete, odgajatelj i slikovnica*. Alinea.
- Posokhova, I. (2008). *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece- priručnik za roditelje*. Ostvarenje.
- Posokhova, I. (2010). *200 logopedskih igara : zabavne igre i aktivnosti za razvoj govora*. Planet Zoe.
- Prebeg- Vilke, M. (1991). *Vaše dijete i jezik*. Školska knjiga.
- Slunjski, E. (2003). *Devet lica jednog odgajatelja/roditelja*. Mali profesor.

- Slunjski, E. (2014). *Kako djetetu pomoći da (p)ostane kreativno i da se izražava jezikom umjetnosti : priručnik za roditelje, odgajatelje i učitelje*. Element.
- Stančić, V., Ljubešić, M. (1994). *Jezik, govor, spoznaja*. Hrvatska sveučilišna naklada.
- Starc, B. i sur. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi: priručnik za odgojitelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dobi*. Golden Marketing – Tehnička knjiga.
- Stevanović, M. (1999). *Kreatologija: znanost o stvaralaštvu: vrtić- škola- fakultet*. „Tonimir“ d.o.o.
- Stöcklin-Meier, S. (2011). *Rukicama gore, nogicama dolje – RASTIMO BOLJE : kreativno poticanje govorno-jezičnog razvoja*. Harfa.
- Supek, R. (1987). *Dijete i kreativnost*. Globus.
- Vasta, R. i sur. (1998). *Dječja psihologija*. Naknada Slap.
- Velički, V. (2013). *Pričanje priča- stvaranje priča: povratak izgubljenomu govoru*. Alfa.

MREŽNE STRANICE:

Babić, E. (2019). *Razvoj leksičke kompetencije i jezična kreativnost u predškolskoj dobi*. Diplomski rad. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Bilobrk, J. (2020). *Slikovnica i kreativnost djeteta*. Završni rad. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.

Đuranović, M., Klasnić, I., Matešić, I. (2022). Poticanje dječje kreativnosti u predškolskim ustanovama. *Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, Vol.69, No.1. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/file/360104> (20. 07. 2022.)

Kunac, S. (2015). Kreativnost i pedagogija. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, Vol.156, No.4., 423-446. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/166211> (22. 07. 2022.)

Petrovič- Sočo, B. (2000). Kreativnost. *Dijete, vrtić, obitelj: časopis za odgoj i naobrazbu djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, Vol.6, 23-24. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/file/268295> (20. 07. 2022.)

Sindik, J. (2008). Poticajno okruženje i osobni prostor djece u dječjem vrtiću. *Metodički obzori*, 3(2008) 1 (5), 143-154. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/file/40743> (20. 07. 2022.)

Šego, J. (2009). Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjem govornom razvoju. *Govor*, 26 (2), 119-149. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/file/244957> (20. 07. 2022.)

Velički, V. (2009). Poticanje govora u kontekstu zadovoljenja dječjih potreba u suvremenom dječjem vrtiću. *Metodika*, 10 (18), 80-91. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/file/63969> (20. 07. 2022.)

7. PRILOZI

Prilog 1. Odgojitelj kao poticatelj dječje jezične kreativnosti – anketni upitnik za odgojitelje

Poštovane kolegice i kolege,

studentica sam druge godine izvanrednog diplomskog studija RPOO na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu. Za potrebe izrade diplomskog rada provodim anketu na temu "Odgojitelj kao poticatelj dječje jezične kreativnosti".

Anketni upitnik namijenjen je odgojiteljima djece rane i predškolske dobi u Republici Hrvatskoj.

Ljubazno Vas molim da ispunite ovaj upitnik kako bih na temelju sakupljenih odgovora provela istraživanje i koristila ga u svom radu.

Upitnik je u potpunosti anonimn.

Srdačno zahvaljujem na suradnji!

1. Odaberite spol:

- Ženski
- Muški

2. Godine radnog staža:

- Manje od 5
- 6-10 godina
- 11-15 godina
- 16-20 godina
- 21-25 godina
- 26 i više

3. Najviši završeni stupanj obrazovanja:

- Srednja stručna sprema ili drugo osoblje u odgojnoj skupini
- Viša stručna sprema ili prvostupnik
- Visoka stručna sprema (magistra/magistar predškolskog odgoja)
- Doktorica/doktor znanosti (poslijediplomski doktorski studij)

4. Dob skupine u kojoj trenutano radite:

- Mlađa jaslička
- Starija jaslička
- Mlađa vrtićka
- Srednja vrtićka
- Starija vrtićka
- Program predškole
- Mješovita dobna skupina

5. Smatrate li sebe govornim uzorom (modelom) djeci koja pohađaju Vašu odgojnu skupinu?

- DA
- NE

6. Ukoliko je Vaš odgovor DA, navedite primjer u kojem primjećujete navedeno.

7. U kojim trenucima primjećujete dječju jezičnu kreativnost?

8. Smatram da su jezičnoj kreativnosti skloniji:

- Djevojčice
- Dječaci

9. Navedite primjer dječje jezične kreativnosti (novotvorenice, prepričavanje događaja s puno mašte, stvaranje priča u igri, pjesmice...)

10. Kojim metodama i aktivnostima se koristite u svom radu prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti?

	Nikad	Rijetko	Povremeno	Često	Vrlo često
Dramatizacija teksta (lutka)	☐	☐	☐	☐	☐
Pričanje prema slici ili pričanje po nizu slika	☐	☐	☐	☐	☐
Priča iz vrećice	☐	☐	☐	☐	☐
Usporedba priča	☐	☐	☐	☐	☐
Stvaranje priča uz pomoć osjetila	☐	☐	☐	☐	☐
Malešnice, tapšalice i brojalice	☐	☐	☐	☐	☐

11. Navedite još neke metode koje koristite prilikom poticanja dječje jezične kreativnosti, a da nisu navedene u prethodnom pitanju.

12. Koja pomoćna sredstva ili materijale koristite u svom radu?

- Glazba
- Slikovnice
- Slikovne kartice
- Društvene igre
- Lutke
- Ostalo

13. Procijenite stupanj slaganja s navedenim tvrdnjama.

	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
Smatram da je uvijek važno govoriti standardnim jezikom, vrlo razgovjetno i pravilno.	☐	☐	☐	☐	☐
Ukoliko primijetim postojanje teškoća u dječjem jezičnom razvoju, znam kako reagirati i intervenirati s ciljem poboljšanja.	☐	☐	☐	☐	☐
U svom radu osiguravam svakom djetetu priliku za trenutak u kojem će govoriti o nečemu.	☐	☐	☐	☐	☐
U svom radu koristim metodu aktivnog slušanja.	☐	☐	☐	☐	☐
Prilikom komunikacije s djecom koristim pitanja otvorenog tipa.	☐	☐	☐	☐	☐
Na dječja pitanja odgovaram strpljivo i jasno.	☐	☐	☐	☐	☐
Ukoliko ne znam odgovor na dječje pitanje, zajedno s djetetom pokušavam doći do	☐	☐	☐	☐	☐

zadovoljavajućeg odgovora.					
U svom radu propitujem primjerenost okruženja za slušanje te primanje govorno-jezičnih i književno-umjetničkih sadržaja.	○	○	○	○	○
Svjesna/svjestan sam individualnih razlika djece te pristupam svakom djetetu na prihvatljiv i poticajan način.	○	○	○	○	○

POPIS TABLICA

Tablica 1. Rast fonda riječi u djece do četvrte godine života

Tablica 2. Spol sudionika

Tablica 3. Godine radnog iskustva

Tablica 4. Najviši završeni stupanj obrazovanja sudionika

Tablica 5. Dob skupine u kojoj ispitanici rade

Tablica 6. Udio ispitanika u samoprocjeni govornog modela djece

Tablica 7. Sklonost dječjoj jezičnoj kreativnosti po spolu

Tablica 8. Primjeri dječje jezične kreativnosti (novotvorenice, prepričavanje događaja s puno mašte, stvaranje priča u igri, pjesmice...)

Tablica 9. Učestalost upotrebe metoda i aktivnosti u poticanju dječje jezične kreativnosti

Tablica 10. Učestalost upotrebe pomoćnih sredstva i materijala u poticanju dječje jezične kreativnosti

Tablica 11. Razlike procjena s obzirom na najviši završeni stupanj obrazovanja

Tablica 12. Hi kvadrat test (stupanj obrazovanja)

Tablica 13. Razlike procjena s obzirom na godine radnog staža ispitanika

Tablica 14. Hi kvadrat test (godine radnog staža)

Tablica 15. Razlike procjena s obzirom na dobnu skupinu u kojoj rade

Tablica 16. Hi kvadrat test (dobna skupina u kojoj rade)

POPIS SLIKA

Slika 1. Neološka proizvodnja prema kriteriju dobi

Izjava o samostalnoj izradi rada

Izjavljujem da sam ja, Anja Ilić, studentica diplomskog sveučilišnog studija Rani i predškolski odgoj i obrazovanje na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu, samostalno provela anketni upitnik, istražila dostupnu literaturu te napisala diplomski rad pod nazivom „Odgojitelj kao poticatelj dječje jezične kreativnosti“.

Potpis:

(Anja Ilić)

U Zagrebu, rujan 2022.